

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

INSPIRING
ENVIRONMENT

***Izvērtējums tiesiskā regulējuma pilnveidei par vides
aizsardzības prasībām transportlīdzekļu
remontdarbnīcām un pašapkalpošanās
automazgātavām***

IEPIRKUMA LĪGUMS NR. IL/40/2023

Gala nodevums

Rīga, 2023. gada decembris

Izvērtējums tiesiskā regulējuma pilnveidei par vides aizsardzības prasībām transportlīdzekļu remontdarbnīcām un pašapkalpošanās automazgātavām.

Pasūtītājs: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
adrese: Peldu iela 25, Rīga, LV – 1494

Izpildītājs:
SIA "ESTONIAN, LATVIAN & LITHUANIAN ENVIRONMENT"
Adrese: Vīlandes iela 3-6, Rīga, LV-1010

Saturs

1.	Ievads	6
2.	Izvērtējums par pašapkalpošanās automazgātavām un tām izvirzītajām vides prasībām	7
2.1.	Pašapkalpošanās automazgātavu skaits un izvietojums	7
2.2.	Normatīvo aktu prasības	8
2.2.1.	Prasības ierīkošanai un darbības uzsākšanai	9
2.2.2.	Trokšņu emisija	9
2.2.3.	Atkritumu apsaimniekošana	10
2.2.4.	Notekūdeņu apsaimniekošana	10
2.3.	Sūdzības par pašapkalpošanās automazgātavu darbību	11
2.4.	Paņēmieni ietekmes uz vidi mazināšanai	11
2.4.1.	Pašapkalpošanās automazgātavu darbības pamatprincipu raksturojums	12
2.4.2.	Galvenie vides aspekti	13
2.4.3.	Nozares labā prakse un pieejamie risinājumi piesārņojuma samazināšanai	16
2.5.	Pārskats par Eiropas Savienības valstu pieredzi	19
2.5.1.	Dānija	19
2.5.2.	Zviedrija	20
2.5.3.	Polija	21
2.5.4.	Lietuva	21
2.5.5.	Igaunija	22
3.	Izvērtējums par autotransporta remontdarbnīcām un tām izvirzītajām vides prasībām	23
3.1.	Autotransporta remontdarbnīcu skaits un izvietojums	23
3.2.	Sūdzības par autotransporta remontdarbnīcu darbību	24
3.3.	Paņēmieni ietekmes uz vidi samazināšanai	25
3.3.1.	Piesārņojuma samazināšanas pasākumi	25
3.3.2.	Labās prakses piemēra apraksts un rekomendācijas labās prakses pārņemšanai	30
4.	Priekšlikumi normatīvā regulējuma pilnveidošanai	33
5.	Pārskats par projekta ietvaros notikušajām sanāksmēm	46
5.1.	Sanāksme ar pašapkalpošanās automazgātavu pārstāvjiem	46
5.2.	Sanāksme ar autoremontdarbnīcu nozares pārstāvjiem	47

Pielikumi

1. Pašapkalpošanās automazgātavas (saraksts)
2. Pašapkalpošanās automazgātavas (karte)
3. Apkopojums par saņemtajām sūdzībām
4. Autotransporta remontdarbnīcas (saraksts) (aktualizēts, iekļaujot informāciju, kuri no uzņēmumiem uz 08.09.2023. saņēmuši VVD C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrāciju)
5. Autotransporta remontdarbnīcas (karte)
- 6.1. Sanāksme ar pašapkalpošanās automazgātavu un nozares organizācijas pārstāvjiem
- 6.2. Sanāksme ar autoremontdarbnīcu un nozares organizācijas pārstāvjiem

1. Ievads

Likums "Par piesārņojumu" un tā 24.² pants paredz, ka tādu piesārņojošo darbību veikšanai, kas atbilst noteiktai rūpniecības nozarei un kurām raksturīga attiecīgajai nozarei specifiska iedarbība uz vidi, Ministru kabinets var noteikt īpašas prasības. Starp šādām nozarēm ir arī transportlīdzekļu remontdarbnīcas un automazgātavas, kurām prasības noteiktas Ministru kabineta 2004. gada 22. aprīļa noteikumos Nr. 380 "Vides prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu izveidei un darbībai" (ar 01.04.2021. grozījumiem) (turpmāk – MK noteikumi transportlīdzekļu remontdarbnīcām un automazgātavām).

Šī izvērtējuma mērķis ir sagatavot priekšlikumus normatīvā regulējuma aktualizēšanai par vides aizsardzības prasībām transportlīdzekļu remontdarbnīcām un pašapkalpošanās automazgātavām, īstenojot šādus uzdevumus:

1. veikt izvērtējumu par pašapkalpošanās automazgātavām un tām izvirzītajām vides aizsardzības prasībām;
2. veikt izvērtējumu par transportlīdzekļu remontdarbnīcām un tām iekļautajām vides aizsardzības prasībām;
3. sagatavojot priekšlikumus regulējumam, norādot konkrētus svītrojamos vai rediģējamus punktus Ministru kabineta 2004. gada 22. aprīļa noteikumos Nr. 380 "Vides prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu izveidei un darbībai", papildinot esošo regulējumu ar jauniem, detalizētiem priekšlikumiem, kas satur aktualizētās prasības, un sniedzot pamatojumu piedāvātajiem variantiem;
4. organizēt sanāksmes ar Valsts vides dienesta (turpmāk – VVD) un nozaru pārstāvjiem.

Projekts tiek īstenots saskaņā ar 2023. gada 13. jūlijā noslēgto līgumu Nr. IL/40/2023 starp Pasūtītāju – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un Izpildītāju – SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" atbilstoši iepirkumā Nr. VARAM 2023/11 noteiktajam darba uzdevumam un Izpildītāja piedāvājumam.

Darba uzdevuma izpildē ir izmantoti Latvijas vides aizsardzības fonda finansētā projekta "Esošo piesārņojošo darbību iedalījuma un īpašo vides prasību izvērtējums un aktualizācija" (Nr.1-08/194/2020) rezultāti.

Gala nodevums atspoguļo visu darba uzdevuma punktu rezultātus.

2. Izvērtējums par pašapkalpošanās automazgātavām un tām izvirzītajām vides prasībām

2.1. Pašapkalpošanās automazgātavu skaits un izvietojums

Atbilstoši saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas NACE 2. redakcijai kods 45.20 *Automobiļu apkope un remonts* cita starpā ietver automašīnu mazgāšanu, pulēšanu u.tml. NACE klasifikācija neizdala automašīnu mazgāšanu kopumā, ne atsevišķu darbības veidu – pašapkalpošanās automazgāšana kā atsevišķu saimniecisko darbību. Pašapkalpošanās automazgātavu atlase un apzināšana pēc NACE koda nav iespējama.

Lai apzinātu aktuālo pašapkalpošanās automazgātavu skaitu un to novietojumu, tika izmantoti interneta resursi, tās meklējot pakalpojuma sniedzēju tīmekļa vietnēs (www.washanddrive.lv, smartwash.lv, puto.lv, www.carwashservice.lv, www.automazgatava124.lv), Google kartes un tās ielu skata funkciju, lai iegūtu informāciju par automazgātavas veidu. Papildus tika pieprasīta informāciju visu novadu un valstspilsētu pašvaldībām par pašapkalpošanās automazgātavām, kas darbojas to teritorijā. Atbildes sniedza tikai daļa no pašvaldībām.

Apkopojot informāciju, kopā tika apzinātas 152 pašapkalpošanās automazgātavas (situācija uz 01.08.2023.). To skaits laikā mainās un var pieaugt, jo šis pakalpojums ir pieprasīts un uzņēmēji atver jaunas pašapkalpošanās automazgātavas. Informācija par pašapkalpošanās automazgātavu skaitu novados un valstspilsētās ir apkopota 1. tabulā. Atskaites 1. pielikumā ir iekļauts saraksts ar to adresēm.

1. tabula. Pašapkalpošanās automazgātavu skaits novados un valsts pilsētās

Novads vai valstspilsēta	Pašapkalpošanās automazgātavu skaits
Daugavpils	8
Jēkabpils	3
Jelgava	8
Jūrmala	3
Liepāja	7
Ogre	2
Rēzekne	6
Rīga	35
Valmiera	3
Ventspils	3
Ādažu novads	2
Aizkraukles novads	3
Alūksnes novads	2
Augšdaugavas novads	0
Balvu novads	2
Bauskas novads	4
Cēsu novads	3
Dienvidkurzemes novads	3
Dobeles novads	3
Gulbenes novads	1
Jēkabpils novads	1
Jelgavas novads	1

Krāslavas novads	2
Kuldīgas novads	3
Ķekavas novads	2
Limbažu novads	2
Līvānu novads	1
Ludzas novads	5
Madonas novads	2
Mārupes novads	7
Ogres novads	3
Olaines novads	1
Preiļu novads	1
Rēzeknes novads	1
Ropažu novads	1
Salaspils novads	2
Saldus novads	4
Saulkrastu novads	0
Siguldas novads	4
Smiltenes novads	2
Talsu novads	3
Tukuma novads	2
Valkas novads	2
Valmieras novads	0
Varakļānu novads	0
Ventspils novads	0

Kā redzams 1. tabulā, visvairāk, pašapkalpošanās automazgātavu atrodas Rīgā, kur to skaits sasniedz 35. Nākošais lielākais skaits ir Jelgavā un Daugavpilī, kur katrā atrodas 8 pašapkalpošanās automazgātavas, Liepājā – 7. Kopā valstspilsētās atrodas 72 pašapkalpošanās automazgātavas, kas ir gandrīz puse no to kopējā skaita Latvijā. Piecos novados – Augšdaugavas, Saulkrastu, Valmieras, Varakļānu un Ventspils – nav nevienas pašapkalpošanās automazgātavas.

Karte ar pašapkalpošanās automazgātavām iekļauta 2. pielikumā.

Atbilstoši Ministru kabineta 30.11.2010. noteikumu Nr. 1082 “Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” piesārņojošo darbību klasifikācijai visa veida automazgātavas ir ietvertas vienā darbības veidā (C kategorijas piesārņojošā darbība) kopā ar transportlīdzekļu remontdarbnīcām (šo noteikumu 2. pielikuma 6.1. apakšpunkts), kas, izmantojot Valsts vides dienesta uzturētos reģistrus, nedod iespēju uzzināt, cik automazgātavas ir veikušas C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrāciju.

2.2. Normatīvo aktu prasības

Šinī nodaļā tiek vērtētas prasības, kas attiecas uz pašapkalpošanās automazgātavām papildus Ministru kabineta 2004. gada 22. aprīļa noteikumos Nr. 380 “Vides prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu izveidei un darbībai” ietvertajām prasībām. Šie Ministru kabineta noteikumi nosaka īpašās vides prasības, kas jāievēro pašapkalpošanās automazgātavu ierīkošanai un ekspluatācijai.

2.2.1. Prasības ierīkošanai un darbības uzsākšanai

Attiecībā uz pašapkalpošanās automazgātavu būvniecību vai atrašanās vietu, normatīvajos aktos nav noteiktas atsevišķas prasības šādu objektu būvniecībai. Ja pašapkalpošanās automazgātavu paredzēts ierīkot uz pašvaldības zemes, tad pašvaldības var izvērtēt vietas piemērotību, izskatot jautājumu par zemes gabala nomas tiesību piešķiršanu. Taču, ja automazgātavu paredzēts ierīkot uz privātas zemes, pašvaldībai nav tiesiska pamata atteikt būvatļauju, jo nav normatīvu, kas aizliedz pašapkalpošanās automazgātavu būvniecību blakus dzīvojamām ēkām.

Visām atvērtā tipa pašapkalpošanās automazgātavām pirms darbības uzsākšanas Valsts vides dienestam iesniedzams iesniegums C kategorijas darbības pieteikšanai saskaņā ar Ministru kabineta 30.11.2010. noteikumu Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 2. pielikuma 6.1. punktu un 6.3. punktu:

6.1. visu kategoriju (L, M, N, O) mehānisko sauszemes transportlīdzekļu, mobilās lauksaimniecības tehnikas un satiksmē neizmantojamu pārvietojamu mehānismu un citu pārvietojamu agregātu remonta un apkopes darbnīcas (tai skaitā iekārtas, kurās veic automazgāšanu vai transportlīdzekļu salonu ķīmisko tīrīšanu);

6.3. notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu no 5 līdz 20 kubikmetriem diennaktī, ja notekūdeņus novada vidē.

Papildu prasības un ierobežojumus katra pašvaldība var izvirzīt saistošajos noteikumos, kas nosaka prasības teritoriju izmantošanai un apbūvei (Teritoriju izmantošanas un apbūves noteikumi – TIAN).

Atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumiem Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" šādi teritorijas izmantošanas veidi ietver automazgātavu ierīkošanu:

12002 Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve: Apbūve, ko veido veikali, aptiekas (tai skaitā veterinārās aptiekas), tirdzniecības centri (tai skaitā autotirdzniecības centri ar servisu), tirgi, tirgus paviljoni, kioski, segtie stendi, sezonas rakstura tirdzniecības vai pakalpojumu objekti, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi, restorāni, bāri, kafejnīcas, spēļu nami, kazino, kā arī sadzīves un citu pakalpojumu objekti, tai skaitā degvielas uzpildes stacijas, minimāla transporta apkopes servisa objekti (rieļu maīna, pašapkalpošanās automazgātavas, elektromobilu uzlādes stacijas).

14003 Transporta apkalpojošā infrastruktūra: Būves sauszemes, gaisa un ūdens satiksmes pakalpojumu nodrošināšanai, tai skaitā dzelzceļa pasažieru stacijas, autoostas, lidostas, ostas, garāžas, depo, termināļi, atsevišķi iekārtotas atklātās autostāvvietas, stāvparki, daudzstāvu autostāvvietas, autotransporta apkopes objekti – autoservisi, speciālās mazgātavas u. tml.

Piemēram, Rīgas teritorijas plānojuma (Redakcija 3.1.) Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (spēkā no 16.02.2023.) nosaka papildu prasību, ka jauktas centra apbūves teritorijās JC1, JC2, JC3, JC4, autotransporta apkopes objektu atļauts izvietot, veicot būvniecības ieceres publisko apspriešanu un izvietojot objektu ne tuvāk par 25 m no esošas dzīvojamās ēkas. Savukārt, dzīvojamās apbūves teritorijās nav atļauta atklāta tipa pašapkalpošanās automazgātavu ierīkošana.

2.2.2. Trokšņu emisija

Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumi Nr. 30 "Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai" 21. punkta 1. daļa paredz Valsts vides dienestam

tehniskajos noteikumos iekļaut būvobjekta vides kvalitātes robežlielumus un emisiju robežvērtības. Savukārt, saskaņā ar noteikumu 22. punktu, objekta būvniecības gadījumā dienests iepazīstas arī ar paredzētās darbības norises vietu un novietojumu. Minētais regulējums ļauj Valsts vides dienestam tehniskajos noteikumos ietvert arī citas spēkā esošās vides aizsardzības prasības.

Attiecībā uz pašapkalpošanās automazgātavu radīto troksni, jānorāda, ka saskaņā ar pašreizējo normatīvo aktu regulējumu vides trokšņa pārvaldība balstās uz robežlielumu noteikšanu apbūves teritorijām, nevis atsevišķām darbībām. Pasākumus, kas nodrošina cilvēkam labvēlīgas akustiskās (skaņas) vides veidošanu ēkās un apbūvē kopumā, nosaka Ministru kabineta 2015. gada 16. jūnija noteikumi Nr. 312 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 016-15 "Būvakustika"". Savukārt vides trokšņa robežlielumi attiecībā uz apbūves teritorijām, atkarībā no to izmantošanas funkcijas, ir noteikti Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība", kuru 14.1. pants noteic, ka teritorijā, kurā veic vai plāno veikt komercdarbību, izmantojot iekārtas vai izpildot darbības, kas var radīt trokšņa robežlielumu pārsniegumus ārpus teritorijas, un kura robežojas ar šo noteikumu 2. pielikumā minētajām teritorijām, trokšņa avotus aprīko ar skaņas ierobežotājiem vai teritoriju norobežo ar troksni slāpējošiem objektiem, ja citādi nav iespējams nodrošināt trokšņa robežlielumu ievērošanu.

2.2.3. Atkritumu apsaimniekošana

Vispārīgās prasības un kārtību atkritumu apsaimniekošanai nosaka Atkritumu apsaimniekošanas likums un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi.

Deleģējuma ietvaros arī pašvaldības var noteikt atsevišķas vides prasības pašapkalpošanās automazgātavu operatoriem, piemēram, Rīgas domes 2019. gada 29. novembra saistošo noteikumu Nr. 87 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā" 25.15. punkts noteic, ka pašapkalpošanās automazgātavas īpašnieki, apsaimniekotāji vai to pilnvarotas personas izveido atkritumu dalītās savākšanas punktu, nodrošinot vismaz vieglā iepakojuma un stikla atkritumu dalītu savākšanu.

2.2.4. Notekūdeņu apsaimniekošana

Saistībā ar notekūdeņu apsaimniekošanu un tai izvirzītajām prasībām pašapkalpošanās automazgātavas iedalāmas divās grupās:

- Ar pieslēgumu centralizētai kanalizācijas sistēmai, kas pēc priekšattīrīšanas notekūdeņus novada centralizētā kanalizācijas sistēmā;
- Pašapkalpošanās automazgātavas, kas attīrītos notekūdeņus novada vidē.

Gadījumos, kad automazgātavas notekūdeņi tiek novadīti centralizētajā kanalizācijas sistēmā, prasības novadāmajiem notekūdeņiem nosaka attiecīgās pašvaldības saistošie noteikumi par centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas ekspluatācijas, lietošanas un aizsardzības kārtību. Piemēram, Rīgas domes 2017. gada 15. decembra saistošie noteikumi Nr. 17 "Rīgas pilsētas centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas ekspluatācijas, lietošanas un aizsardzības saistošie noteikumi". To 51.1. un 51.2. punkti paredz, ka pakalpojumu sniedzējs (SIA "Rīgas ūdens") nodrošina centralizētajā kanalizācijas sistēmā novadīto ražošanas un lietus notekūdeņu attīrīšanu, kuri nesatur normatīvajā aktā par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī (Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumos Nr. 34) norādītās ūdens videi īpaši bīstamās vai bīstamās vielas, izņemot saistošo noteikumu Nr. 17 pielikumā minētās vielas koncentrācijā, kas nepārsniedz pielikumā minētos rādītājus.

Novadot attīrītos notekūdeņus vidē, līdztekus Ministru kabineta noteikumu Nr. 380 izvirzītajām prasībām, kuru 13.¹ punkts (spēkā ar 01.01.2024.) nosaka, ka radītie ražošanas notekūdeņi operatoram vispirms jāattīra ar suspendēto vielu un naftas produktu uztvērējiem, kā arī pirms to novadīšanas vidē jāattīra rūpnieciski izgatavotās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās.

Savukārt rūpnieciski izgatavotām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām jāatbilst Ministru kabineta 2015. gada 30. jūnija noteikumu Nr. 327 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 223-15 "Kanalizācijas būves"" prasībām, kuru 143. punktā noteikts, ka sadzīves un ražošanas notekūdeņu attīrīšanai var izmantot dažāda veida notekūdeņu attīrīšanas metodes (fizikālās (mehāniskās, bioloģiskās (aerobās, anoksās un anaerobās), ķīmiskās, fizikāli ķīmiskā, kombinētās), ko var nodrošināt ar dažāda veida rūpnieciski izgatavotām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām pēc vajadzības, kombinējot vairākas notekūdeņu attīrīšanas metodes, lai notekūdeņi tiktu attīrīti atbilstoši ūdenssaimniecības jomas normatīvajos aktos noteiktajam.

Automazgātavām jānodrošina atbilstība Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumos Nr. 34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī" (MK noteikumi Nr. 34) un Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumos Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" (MK noteikumi Nr. 118) izvirzītajām prasībām.

2.3. Sūdzības par pašapkalpošanās automazgātavu darbību

Lai apkopotu informāciju par sūdzībām, 2023. gada 7. augustā tika nosūtītas vēstules pašvaldībām un Valsts vides dienesta reģionālajām vides pārvaldēm ar lūgumu sniegt informāciju par saņemtajām sūdzībām par pašapkalpošanās automazgātavām un autotransporta remontdarbnīcām laika posmā no 2018. gada līdz 2023. gadam.

Kopumā uz 21.09.2023. atbildes ir sniegušas 22 pašvaldības no 46, no kurām tikai 4 ir sniegušas informāciju par saņemtajām sūdzībām, 12 atbildēja, ka nav saņemtas sūdzības, un 6 sniedza formālu atbildi, ka šādu informāciju neapkopo. Saņemto atbilžu apkopojums pievienots 3. pielikumā. No atbildēm viennozīmīgi var identificēt, ka troksnis ir galvenais traucējošais faktors, ko rada pašapkalpošanās automazgātavu izmantošana, it īpaši vēlās vakara un nakts stundās. Mazgāšanas ūdens radītā migla arī tiek minēta kā traucējošs faktors, īpaši, ja pašapkalpošanās automazgātava atrodas tuvu gājēju ietvēm vai veloceļiņiem.

Valsts vides dienests sniedz informāciju par sūdzībām, kas reģistrētas Vides SOS par automazgātavām, tai skaitā pašapkalpošanās automazgātavām. Kopā ir reģistrētas 15 sūdzības (13 par pašapkalpošanās automazgātavām), no kurām 8 ir par notekūdeņu neatbilstošu apsaimniekošanu, noplūdi vidē, 2 par traucējošām smakām, pa vienai par iespējamu darbību bez atbilstošas atļaujas, būvniecību bez būvatļaujas vai tehniskajiem noteikumiem. 2 gadījumos no pieejamās informācijas nav iespējams identificēt sūdzības iemeslu. Sūdzības saņemtas par automazgātavām Alūksnē, Daugavpilī, Jūrmalā, Jelgavā, Ludzā, Rīgā, Ādažu novadā, Bauskas novadā un Ropažu novadā.

Veselības inspekcija sniedza informāciju, ka 2021., 2022. un 2023. gadā saņemta pa vienai sūdzībai par pašapkalpošanās automazgātavu radīto troksni. Veicot pārbaudes, nevienā gadījumā netika konstatēts pietiekams pamatojums veikt trokšņa mērījumus.

2.4. Paņēmieni ietekmes uz vidi mazināšanai

Šinī nodaļā ir apkopota informācija, balstoties uz citu ES valstu pieredzi, pētījumiem, rekomendācijām un vadlīnijām, kas ir izstrādātas, lai mazinātu pašapkalpošanās automazgātavu darbības ietekmi uz vidi.

Sadarbība ar nozares pārstāvjiem, tai skaitā nozares organizācijām tiks turpināta projekta tālākajā ieviešanas gaitā.

2.4.1. Pašapkalpošanās automazgātavu darbības pamatprincipu raksturojums

Pašapkalpošanās automazgātavas ir aprīkotas ar kompresoru, kas padod ūdeni uz mazgāšanas pistolēm. Katrā mazgāšanas vietā parasti ir pieejamas 2 mazgāšanas pistoles: viena ar birsti, bet otra mazgā ar spiedienu. Pašapkalpošanās automazgātavās automašīnu mazgā pats vadītājs, izmantojot pieejamo aprīkojumu. Pašapkalpošanās automazgātavas klients var izvēlēties mazgāšanas ciklu un samaksa tiek veikta pēc mazgāšanai patērētā laika. Parasti ir pieejamas priekšmazgāšanas, mazgāšanas, skalošanas un vaskošanas izvēlnes. Parasti mazgāšana notiek ar siltu ūdeni, lai nodrošinātu labāku rezultātu. Pašapkalpošanās automazgātavās netiek piedāvāta žāvēšanas izvēlne telpām. Pašapkalpošanās automazgātavu mazgāšanas jauda var atšķirties un ir atkarīga no klienta izvēlētajām programmām. Maksimāli vienā mazgāšanas vietā pašapkalpošanās automazgātavā var apkalpot līdz 7 automašīnām stundā. Lielākajās pilsētās, kā arī Rīgai tuvākajā apkārtnē, daudzas pašapkalpošanās automazgātavas izbūvētas tā, lai vienlaicīgi varētu apkalpot 3 – 4 automašīnas.

Lielākā daļa automazgātavu ir pieslēgtas centralizētam ūdens apgādes tīklam un izmanto dzeramo ūdeni (svaigu ūdeni) visos mazgāšanas posmos.

Ar pašapkalpošanās automazgātavu darbību saistītās ietekmes uz vidi nosaka gan pats mazgāšanas tehnoloģiskais process, gan iekārtas atrašanās vieta. Parasti mazgāšanas process sastāv no vairākiem soļiem:

- Priekšmazgāšana;

Priekšmazgāšanas laikā transportlīdzekļi apsmidzina ar līdzekļiem, kuru sastāvs ir speciāli izstrādāts, lai notīrītu piekaltušus, grūti nomazgājamus netīrumus, piemēram, kukaiņus, putnu ekskrementus utml. Mērķis ir panākt, lai transportlīdzekļa virsma būtu sagatavota nākamajai mazgāšanas fāzei (t.i., atstāt virsmu mitru un sagatavotu mazgāšanas līdzekļu uzklāšanai). Priekšmazgāšanā tiek nomazgāta liela daļa netīrumu, kas atrodas uz transportlīdzekļa virsmas.

- Mazgāšana;

Mazgāšanas laikā papildus ūdenim tiek izmantots šampūns vai aktīvās putas, kas noņem uz virsmas palikušos netīrumus, tādējādi atvieglojot vēlāko skalošanu.

- Gala apstrāde

Pēc mazgāšanas virsma tiek noskalota ar tīru ūdeni. Papildus šīnī fāzē var veikt virsmas apstrādi ar vasku.

Dažkārt pēdējai skalošanai izmanto papildus sagatavotu – mīkstinātu vai demineralizētu ūdeni, lai izvairītos no pilienu traipu veidošanās pēc nožūšanas. Pēdējai skalošanai parasti izmanto tīru ūdeni no centralizētas ūdens apgādes sistēmas vai ūdens ieguves urbuma, ja automazgātavā iepriekšējos mazgāšanas ciklos mazgāšanu nodrošina ar atkārtoti izmantojamo ūdeni. Parasti, it īpaši pašapkalpošanās automazgātavās, kur nav pieejama žāvēšana, ūdens sagatavošanai tiek izmantotas reversās osmozes iekārtas.

2.4.2. Galvenie vides aspekti

- Ūdens patēriņš

Automazgātavās ūdens patēriņš galvenokārt ir atkarīgs no mazgāšanas veida. Apkopojums par ūdens patēriņu ir sniegts 2. tabulā.

2. tabula. Vidējais ūdens patēriņš dažāda veida automazgātavās¹

Automazgātavas veids	Ūdens patēriņš, l/ uz automašīnu
Mazgāšana ar birstēm	100 - 350
Ar slīdošo lentu	200 - 650
Pašapkalpošanās ar augstspiediena mazgāšanu	70 - 80
Mazgāšana ar rokām	50 - 500

Kā rāda dati, ūdens patēriņš dažādās mazgātavās var ievērojami atšķirties. Ūdens patēriņu ietekmē iekārtas veids, transportlīdzekļa lielums un klienta izvēlēta programma (mazgāšanas posmu skaits).

Ja automazgātavā visos mazgāšanas ciklos izmanto dzeramo ūdeni, tad tā patēriņu var būtiski samazināt, to priekšmazgāšanas un mazgāšanas ciklos aizstājot ar lietus ūdeni un/vai atkārtoti izmantojot mazgāšanas ūdeni pēc tā attīrīšanas.

Operatoru sniegtā sākotnējā informācija liecina, ka Latvijā visos mazgāšanas ciklos tiek izmantots ūdens no centralizētā ūdensapgādes tīkla vai urbuma, jo šinī jomā nav izvirzītas prasības vai ierobežojumi, kas būtu pamats ieviest risinājumus ūdens atkārtotai izmantošanai vai lietus ūdens izmantošanai.

- Notekūdeņu veidošanās

Viens no galvenajiem notekūdeņiem, kas rodas automašīnu mazgāšanas iekārtās, ir netīrais ūdens. Notekūdeņu plūsma parasti ir nedaudz mazāka nekā ūdens patēriņš mazgāšanas iekārtā. Ūdens zudumus rada iztvaikošana un ūdens miglas izplatīšanās. Aplēsts, ka zudumi var būt līdz pat 10 l uz katru nomazgāto vieglo automašīnu.

Ja notekūdeņus atkārtoti neizmanto, tie ir jānovada uz lokālajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (turpmāk – NAI) vai centralizētajā kanalizācijas sistēmā. Ja izmanto lokālās NAI, tad notekūdeņi pēc attīrīšanas tiek novadīti vidē. Atbilstošas attīrīšanas nodrošināšanai papildus smilšu un naftas produktu filtriem tiek paredzēta arī bioloģiskā notekūdeņu attīrīšana, lai sasniegtu pietiekamu piesārņojuma samazināšanas pakāpi.

Lai novadītu notekūdeņus centralizētajā kanalizācijas sistēmā, ir nepieciešama to priekšattīrīšana, lai atdalītu suspendētās vielas un naftas produktus.

Automazgātavu notekūdeņu sastāvs ir atšķirīgs, tas ir atkarīgs no iekārtas atrašanās vietas, sezonas, noslodze u. c. faktoriem. 3. tabulā dots pārskats par notekūdeņu sastāvu² un 4. tabulā sniegts apkopojums par smago metālu saturu notekūdeņos, kā arī salīdzinājums ar RD saistošo noteikumu Nr. 17. pielikumu, kur ietvertas piesārņojošo vielu maksimāli pieļaujamās koncentrācijas notekūdeņos, kas Rīgas valstspilsētā tiek novadīti centralizētajā kanalizācijas sistēmā. 4. tabulā salīdzinājumam ir iekļauti arī MK noteikumu Nr. 118 1. pielikumā noteiktie vides kvalitātes normatīvi smagajiem metāliem, kas

¹ <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/project/details/3678>

² Huybrechts et al., 2002; Zaneti et al., 2012),

jānodrošina saukšņās zonā notekūdeņu izplūdēm virszemes ūdensobjektos. Naftas produktiem (naftas ogļūdeņraži (ogļūdeņražu C10–C40 indekss)) šī koncentrācija ir 0,1 mg/l.

3. tabula. Automazgātavu notekūdeņu sastāva salīdzinājums ar sadzīves notekūdeņiem

Rādītājs	Koncentrācija sadzīves notekūdeņos ³ , mg/l	Koncentrācija automazgātavas notekūdeņos ⁴ , mg/l	MPK ⁵ , mg/l (RD saistošie noteikumi Nr. 17 ⁶)
Suspendētās vielas	120 – 400	310 – 5400	450
Ķīmiskais skābekļa patēriņš	250 – 800	20 – 1450	700
Bioloģiskais skābekļa patēriņš (BSP ₅)	110 – 350	-	Nav noteikts
Hlorīdi	30 – 90	81 – 695	Nav noteikts
Amonija joni	12 – 45	<1 – 7,7	Nav noteikts
Nitrāti	0	0,7 – 1,6	Nav noteikts
Nitrīti	0	-	Nav noteikts
Kopējais slāpeklis	20 – 70	-	46
Kopējais fosfors	4 – 12	0,7 – 5,9	9
Anjonās VAV	-	-	5*
Katjonās VAV	-	-	
Eļļas un tauki	50 – 100	-	4**
Sulfāti	20 – 50	-	Nav noteikts

Piezīmes:

* Sintētiskās virsmas aktīvās vielas

** Naftas produkti

4. tabula. Smago metālu saturs automazgātavu notekūdeņos

Rādītājs	Koncentrācija automazgātavas notekūdeņos ⁷ , µg/l	Robežlielums GVK ⁸ /MPK ⁹ , µg/l (MK Noteikumi Nr. 118 ¹⁰)	MPK, µg/l (RD saistošie noteikumi Nr. 17)
Antimons	18 – 120	Nav noteikts	Nav noteikts
Arsēns	7 – 50	150/-	20
Kadmījs	2 – 20	0,08-0,25/0,45-1,5 (*)	10
Hroms	0,4 – 69	11/-	Nav noteikts
Varš	43 – 450	9/-	200
Dzīvsudrabs	<100	**	10

³ <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/project/details/3678>. "Good practices guide for car wash installations"

⁴ <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/project/details/3678>. "Good practices guide for car wash installations"

⁵ MPK – maksimāli pieļaujamā koncentrācija notekūdeņos

⁶ Rīgas domes 2017. gada 15. decembra saistošie noteikumi Nr. 17 "Rīgas pilsētas centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas ekspluatācijas, lietošanas un aizsardzības saistošie noteikumi" pielikums

⁷ <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/project/details/3678>

⁸ GVK ir gada vidējā koncentrācija – vides kvalitātes normatīvs

⁹ MPK ir maksimāli pieļaujamā koncentrācija – vides kvalitātes normatīvs

¹⁰ Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumu Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" 1. pielikums

Niķelis	10 – 30	4/34	400
Svins	6 – 113	1,2/14	200
Cinks	100 – 810	120/-	300

Piezīmes:

* Atkarībā no ūdens cietības pakāpes

** Dzīvsudraba un tā savienojumu novadīšana vidē ar notekūdeņiem ir aizliegta kopš 2020. gada 22. decembra

Saskaņā ar Valsts vides dienesta Atļauju pārvaldes un Automazgātavu asociācijas pārstāvju sniegto informāciju vismaz 90% no pašapkalpošanās automazgātavām atrodas vietās, kur var nodrošināt pieslēgumu centralizētajiem kanalizācijas tīkliem. Valsts vides dienesta Atļauju pārvalde pēdējo 2 gadu laikā nav izsniegusi nevienus tehniskos noteikumus pašapkalpošanās automazgātavām, kas plānotu novadīt attīrītos notekūdeņus vidē.

- Ķīmiskie produkti

Automazgātavās izmanto dažādus ķīmiskos produktus, lai sasniegtu labāku mazgāšanas kvalitāti. Katrā mazgāšanas ciklā izmantoto produktu nomenklatūra un to sastāvs atšķiras.

Priekšmazgāšanā izmantotie ķīmiskie produkti paredzēti grūti nomazgājamiem netīrumiem (benzīna atliekas, putnu izkārnījumi, kukaiņi utt.). Visbiežāk sastopami mazgāšanas līdzekļi, kuru sastāvā ietilpst nātrija hidroksīds.

Mazgāšanas ciklā tiek izmantoti virsmaktīvās vielas saturoši mazgāšanas līdzekļi. Mazgāšanas līdzekļi var būt jebkurā formā (šķidrums, pulveris, pastas, ziepes, utt.).

Mazgāšanas līdzekļu aktīvās sastāvdaļas ir virsmaktīvas, organiskas vielas vai maisījumi, kam piemīt noteiktas īpašības, piemēram: mazgāšanas spēja (lai atvienotu netīrumu slāni); putu veidošana; netīrumu šķīdināšana u.c.

Tīrīšanas līdzekļi parasti ir pH neitrāli vai viegli skābi. Mazgāšanas līdzekļu veids un koncentrācija ir atkarīgi no mazgāšanas posma un no tā, kā tie tiek izmantoti (uznesti uz mazgājamās virsmas).

Bieži mazgāšanas līdzekļiem tiek pievienotas smaržvielas, vai kādai no sastāvdaļām piemīt specifiska smarža. Intensīva lietošana, it īpaši, ja pašapkalpošanās automazgātava atrodas tuvu dzīvojamās apbūves vai sabiedriskām teritorijām, var būt iemesls sūdzībām par traucējošu smaku.

Tāpat automazgātavās ķīmiskie produkti tiek izmantoti to tīrīšanai, notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbības nodrošināšanai.

Ķīmisko produktu apritē un izmantošanā būtiski nodrošināt pareizu līdzekļu dozēšanu, lai to patēriņš nebūtu pārmērīgs.

- Atkritumi

Galvenais atkritumu veidošanās avots ir notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, un šajā procesā veidojas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu nosēdumi, kas sastāv, piemēram no suspendētajām vielām un smiltīm. Mazgāšanas laikā notekūdeņos nonāk arī naftas produkti, kas tālāk tiek atdalīti no notekūdeņiem un veido atkritumus.

Nozīmīgu atkritumu apjomu veido bioloģisko notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņas, kas var saturēt arī bīstamas vielas, galvenokārt smagos metālus.

Ja automazgātavā ūdeni izmanto atkārtoti, tad arī ūdens attīrīšanas iekārtās veidosies atkritumi, galvenokārt, atdalītie mehāniskie piemaisījumi un nogulsnes.

Visbiežāk veidojas šādi atkritumi:

- Pārtvērēju nogulsnes (atkritumu kods 130503),
- Eļļas un ūdens atdalīšanas iekārtu nogulsnes un Eļļas un ūdens atdalīšanas iekārtu naftas produkti (atkritumu kodi 130502 un 130506),
- Eļļas un ūdens atdalīšanas iekārtu cietie atkritumi (atkritumu kods 130501),
- Eļļains ūdens no eļļas un ūdens atdalīšanas iekārtām (atkritumu kods 130507),
- Atkritumu maisījumi no eļļas un ūdens atdalīšanas iekārtām (atkritumu kods 130508),
- Citu rūpniecisko notekūdeņu attīrīšanas procesu dūņas, kuras satur bīstamas vielas (atkritumu kods 190813),
- Lietotie filtrēšanas materiāli vai absorbenti no ūdens attīrīšanas, piemēram, atkritumu kods 150202 Absorbenti, filtru materiāli (tai skaitā citur neminēti eļļu filtri), slaucīšanas materiāls un aizsargtērpi, kuri ir piesārņoti ar bīstamām vielām,
- Atkritumi no smilšu uztvērējiem 190802.

Vidēji no vienas automašīnas mazgāšanas veidojas 0,94 - 3,8 kg notekūdeņu attīrīšanas atkritumu.

Pārējie atkritumu veidi, piemēram, mazgāšanas līdzekļu iepakojums, veido nelielu apjomu.

- Troksnis

Pašapkalpošanās automazgātavu darbība ir saistīta ar trokšņa emisiju, jo tiek izmantotas augstspiediena mazgāšanas iekārtas, putekļusūcēji, tās visbiežāk ir atvērtas 24 h diennaktī. Problēmsituācijas galvenokārt veidojas vietās, kur automazgātavas atrodas pie dzīvojamās apbūves vai citām pret troksni jutīgām teritorijām, piemēram, izglītības vai ārstniecības iestādes.

- Augsnes un gruntsūdeņu piesārņojums

Automazgātavu ekspluatācija var izraisīt augsnes piesārņojumu tās teritorijā vai tuvumā. Piemēram, ir iespējama eļļas un taukus saturošu notekūdeņu noplūde no naftas produktu atdalītāja, iespējams notekūdeņu cauruļvada plīsums vai bojājums.

Visbiežāk automazgātavas teritorijā un vietā, kur notiek automašīnu mazgāšana, ir nodrošināts ūdens necaurlaidīgs segums, piemēram, asfalts, kas mazgāšanas ūdeņiem neļauj infiltrēties augsnē.

2.4.3. Nozares labā prakse un pieejamie risinājumi piesārņojuma samazināšanai

Labā prakse vispirms sākas ar piemērotas vietas izvēli, kur uzstādīt pašapkalpošanās automazgātavu, lai jau plānošanas laikā izvairītos no potenciālām konfliktsituācijām, kas var būt iemesls sūdzībām par iekārtas darbību. Labai praksei jāietver arī projektēšanas, iekārtu un aprīkojuma izvēles posmu, kā arī paškontroles instrumentus.

Tālāk ir apkopoti priekšlikumi pašapkalpošanās automazgātavu ietekmes uz vidi un vides risku mazināšanai.

Notekūdeņi

Šie ir ieteikumi notekūdeņu apsaimniekošanai pašapkalpošanās automazgātavās, lai nodrošinātu videi draudzīgu praksi un novērstu piesārņojuma riskus:

- Informatīva norāde par aizliegtiem produktiem:

Lai nodrošinātu optimālu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbību un nepieļautu, ka tajās nonāk nepiemēroti/neatbilstoši notekūdeņi, ieteicams izvietot skaidras un viegli saprotamas norādes par aizliegtiem ķīmiskiem produktiem un informēt klientus, ka ir aizliegts izliet jebkādas ķīmiskas produktus, piemēram, eļļas, bremžu šķīdumus un dzesēšanas šķidrums, un mazgāt to taru automazgātavā.

- Marķēta mazgāšanas zona:

Mazgāšanas zonai jābūt skaidri un nepārprotami marķētai, norādot, kur un kā pareizi novietot transportlīdzekli. Tas palīdzēs novērst notekūdeņu noplūšanu vidē un samazinās piesārņojuma riskus, it īpaši attiecībā uz augsnes un gruntsūdeņiem.

- Nodalītas plūsmas:

Lietus un mazgāšanas ūdeņu plūsmām jābūt nodalītām, jo to attīrīšanai ir dažādas prasības. Nodalīšana palīdzēs efektīvi apstrādāt atšķirīgus notekūdeņu veidus.

Šie ieteikumi palīdzēs automazgātavām nodrošināt videi draudzīgu darbību, saglabāt notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitāti un samazināt iespējamos piesārņojuma riskus. Lai nodrošinātu ieteikumu efektīvu ieviešanu, būtu arī noderīgi veikt regulāras pārbaudes un apmācības automazgātavas personālam par videi draudzīgām praksēm.

Nākamajā tabulā ir apkopota informācija par pieejamām notekūdeņu attīrīšanas metodēm.

5. tabula. Automazgātavu notekūdeņu attīrīšanas metodes

Piesārņojuma veids	Attīrīšanas metode
Suspendētās vielas	Sedimentācija Flotācija Koagulācija-flokulācija un sedimentācija Filtrēšana Centrifugēšana Hidrociklons
Tauki, eļļas un ogļūdeņraži	Eļļu un tauku atdalītājs Ogļūdeņražu atdalītājs
Bionoārdāmas organiskās vielas	Bioloģiska attīrīšana Fizikāli ķīmiska attīrīšana
Organiskās vielas, kas ir noturīgas pret bionoārdīšanos	Absorbācija uz aktīvās ogles Ķīmiska oksidēšana
Slāpekļis	Bioloģiskā attīrīšana ar nitrifikāciju un denitrifikāciju Amonija desorbācija Jonu apmaiņa
Fosfors	Ķīmiska izgulsnēšana ar dzelzs hlorīdu; alumīnija sulfātu; kalcija hidroksīdu Bioloģiska attīrīšana
Neorganiskie anjoni	Jonu apmaiņa Reversā osmoze Elektrodialīze

Ūdens patēriņš

Ūdens patēriņa efektīva samazināšana ir svarīgs solis, lai padarītu pašapkalpošanās automazgātavas videi draudzīgākas. Šeit ir daži ieteikumi un informācijas sniegšanas aspekti, lai veicinātu klientu informētību par ūdens patēriņu:

- Ūdens atkārtota izmantošana un lietus ūdens izmantošana:

Ieviest sistēmas, kas ļauj atkārtoti izmantot ūdeni mazgāšanas procesā vai izmantot savāktos lietus ūdeņus mazgāšanas procesā, vismaz ar tiem papildinot svaigā ūdens plūsmu. Tas var ievērojami samazināt nepieciešamību pēc svaiga ūdens.

- Klientu informēšana:

Nodrošiniet klientiem skaidru informāciju par mazgāšanas ciklu un ar to saistīto ūdens patēriņu. Automazgātavas teritorijā iespējams izvietot informāciju, lai vizuāli un saprotami parādītu ūdens efektīvu izmantošanu.

- Ūdens patēriņa statistika:

Vēlams ieviest monitoringu un sistēmas, kas automātiski reģistrē ūdens patēriņu un tā atkārtotu izmantošanu. Šī informācija var tikt nodota klientiem, lai tie būtu informēti par izvēlētajā mazgāšanas cikla ietekmi uz ūdens resursiem.

- Reciklētā ūdens procentuālais saturs:

Vēlams informēt klientus par reciklētā ūdens daudzumu, ko izmanto attiecīgajā mazgāšanas ciklā. Šis skaitlis var būt izteikts procentos un sniegt klientiem skaidru priekšstatu par to, cik daudz no ūdens tiek atkārtoti izmantots.

- Iespēja izvēlēties videi draudzīgu iespēju:

Nodrošiniet klientiem iespēju izvēlēties videi draudzīgu mazgāšanas ciklu ar mazāku ūdens patēriņu, ja tas ir pieejams.

Informācijas sniegšana klientiem par ūdens patēriņa aspektiem var veicināt to, ka klienti aktīvi izvēlas videi draudzīgas iespējas, un kopumā palīdz samazināt automazgātavas ietekmi uz vidi.

Troksnis

Lai mazinātu troksni pašapkalpošanās automazgātavās un ietekmi uz apkārtējo vidi (tai skaitā traucējumus, ne tikai trokšņa robežlieluma pārsniegumus), var ieviest dažādus pasākumus:

- Aizlieguma un ieteikumu zīmes:

Izvietojiet aizlieguma zīmes, kas aicina klientus neizmantot automašīnas skaņas signālus un samazināt radio/mūzikas skaļumu automazgātavas teritorijā. Tas palīdzēs ierobežot lieko troksni.

- Dzinēja izslēgšana:

Ieteicams klientiem izslēgt automašīnas dzinēju, kamēr notiek mazgāšana. Dzinēja izslēgšana samazina troksni un ietekmi uz apkārtējo vidi.

- Prettrokšņa barjeras:

Uzstādot prettrokšņa barjeras starp automazgātavu un trokšņa receptoru, tiks ierobežota trokšņa izplatīšanās apkārtējā teritorijā.

- Darba laika ierobežojumi:

Ja automazgātava atrodas tuvu dzīvojamās apbūves vai citām trokšņa jutīgām teritorijām, nosakiet darba laika ierobežojumus vēlās vakara un nakts stundās. Šādi ierobežojumi var ietvert darbības laika saīsināšanu vai pilnīgu slēgšanu noteiktos laikos.

- Akustiskā izolācija:

Izmantojiet akustiskos materiālus un tehnoloģijas, lai samazinātu troksni, kas nāk no automazgātavas. Akustiskā izolācija var būt efektīvs veids, kā ierobežot trokšņa izplūšanu.

- Klientu informēšana:

Izglītojiet klientus par trokšņa ietekmi uz vidi un aiciniet tos piedalīties aktīvi, lai mazinātu savu transportlīdzekļu trokšņa līmeni automazgātavas teritorijā.

Ieviešot šos pasākumus, automazgātavas var samazināt savu trokšņa ietekmi uz apkārtējo vidi un ievērot labas prakses standartus trokšņa kontrolēšanā.

2.5. Pārskats par Eiropas Savienības valstu pieredzi

Šinī nodaļā ir apkopota informācija un dots pārskats par prasībām automazgātavām Dānijā, Zviedrijā, Polijā, Lietuvā un Igaunijā.

2.5.1. Dānija

Dānijā atsevišķi normatīvie akti, kuros noteiktas individuālas vides aizsardzības prasības pašapkalpošanās automazgātavām, nav pieņemti.

Dānijā vispārējā kārtībā attiecībā uz piesārņojošām darbībām ir piemērojama spēkā esošā piesārņojošo darbību atļauju sistēma. Darbības, kurām nepieciešama atļauja, ir noteiktas Rīkojumā par sarakstā iekļaujamo uzņēmumu apstiprināšanu.¹¹

Pašvaldību līmenī tiek regulēta automazgātavu notekūdeņu novadīšana un atkritumu apsaimniekošana. Pašvaldības regulē notekūdeņu novadīšanu publiskajās attīrīšanas iekārtās, izmantojot pieslēguma atļaujas ar nosacījumiem. Katra pašvaldība, pamatojoties uz konkrētu novērtējumu, nosaka prasības notekūdeņu novadīšanai. Kā pamatu konkrētajam novērtējumam pašvaldības izmanto Dānijas Vides aizsardzības aģentūras izdotās vadlīnijas par rūpniecisko notekūdeņu pieslēgšanu publiskajām notekūdeņu iekārtām.¹²

2003. gadā Dānijas Vides aizsardzības aģentūras uzdevumā Ūdens un vides institūts un Produktu attīstības institūts izstrādāja ziņojumu par automazgātavu ietekmi uz vidi un izstrādāja priekšlikumus stratēģijai sadzīves notekūdeņu regulējumam, kā arī priekšlikumus notekūdeņu daudzuma samazināšanas stratēģijām, izmantojot tīrākas tehnoloģijas.¹³Dānijā automazgātavas var iegūt

¹¹ <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1083>

¹² <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2006/9810>

¹³ <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2004/87-7614-047-4/html/helepubl.htm>

“Nordic-Swan” ekomarķējumu. Atbilstoši aktuālajai pieejamajai informācijai, Dānijā “Nordic Swan” ekomarķējums ir piešķirts 323 auto mazgāšanas iekārtām, deviņām auto mazgāšanas iekārtu sistēmām, piecām iekārtām kravas transportlīdzekļu mazgāšanai, vienai iekārtai vilcienu mazgāšanai, kā arī vienai pašapkalpošanās automazgātavai.¹⁴

Automazgātavas, kuras ir ieguvušas “Nordic-Swan” marķējumu, vienā mazgāšanas reizē drīkst izmantot ne vairāk kā 70 litrus ūdens, bet bieži vien ūdens patēriņš ir pat 35-40 litri vienā mazgāšanas reizē.

Zemais ūdens patēriņš ir saistīts ar to, ka ar “Nordic-Swan” marķējumu apzīmētajās automazgātavās ir uzstādīta efektīva recirkulācijas sistēma. Auto mazgāšanai izmantotais ūdens tiek attīrīts un tādējādi tiek izmantots atkārtoti, pirms tas tiek izvadīts kanalizācijas sistēmā.

Automazgātavās, kas marķētas ar “Nordic-Swan” marķējumu, automašīnu kopšanas līdzekļiem ir jāatbilst stingrām prasībām. Tajos, cita starpā, nedrīkst būt nanodaļiņas, kaitīgi fluoīdi un vielas, kas ir iekļautas to vielu sarakstā, par kurām ir aizdomas, ka tās var izraisīt endokrīnās sistēmas traucējumus. Tajā pašā laikā atsevišķiem mazgāšanas līdzekļiem arī ir jābūt ar “Nordic-Swan” marķējumu.

2.5.2. Zviedrija

Zviedrijā atsevišķi normatīvie akti, kuros noteiktas individuālas vides aizsardzības prasības pašapkalpošanās automazgātavām, nav pieņemti.

Zviedrijas Vides aizsardzības aģentūra šobrīd strādā pie atjaunotajām uzraudzības vadlīnijām transportlīdzekļu mazgāšanas jomā. Vadlīniju projekts būs pieejams 2023. gada oktobra beigās, un to apspriešana un ieinteresēto pušu iesaistes kampaņa ir paredzēta līdz 2024. gada maijam.¹⁵ Uz ziņojuma papildināšanas brīdi jauno vadlīniju projekts nav pieejams.

Tikmēr tiek izmantota iepriekšējā vadlīniju versija no 2005. gada¹⁶.

Attīrīšanas iekārtas jāekspluatē tā, lai piesārņojošo vielu novadīšana pašvaldības notekūdeņu tīklā no mazgāšanas iekārtām uz vienu transportlīdzekli, kas aprēķināta vidēji mēnesī, nepārsniedz šādas orientējošas vērtības:

Parametrs	Vieglā automašīna	Kravas automašīna, autobuss vai cits transportlīdzeklis
Svins, hroms un niķelis	10 mg/transportlīdzeklis	30 mg/transportlīdzeklis
Kadmijijs	0,25 mg/transportlīdzeklis	0,75 mg/transportlīdzeklis
Cinks	50 mg/transportlīdzeklis	150 mg/transportlīdzeklis
Eļļu saturs	5 g/transportlīdzeklis	15 g/transportlīdzeklis

Pārsniedzot šīs vērtības, ir pienākums veikt pasākumus, lai rādītāji tiktu ierobežoti.

Eļļas separatorā ir jābūt eļļas līmeņa ziņošanas sistēmai un dūņu nogulsnešanas kamerā nosēdumu līmeņa ziņošanas sistēmai.

¹⁴ <https://www.svanemaerket.dk/en/products/car-boat-bus-and-train-m1553/wash-installations-for-vehicles-m1593> (informācija pēdējo reizi pārbaudīta 17.10.2023)

¹⁵ Vairāk informācijas par vadlīniju izstrādes procesu: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/bransch-och-verksamheter/fordonstvattar/>

¹⁶ <https://www.naturvardsverket.se/publikationer/8200/fordonstvattar/>

Zviedrijā vides normatīvie akti uzliek operatoriem pienākumu samazināt un kontrolēt darbības ietekmi uz vidi. Operatoram ir nepārtraukti jāuzrauga darbības norise, lai mazinātu vai novērstu kaitīgo ietekmi uz cilvēku veselību vai vidi. Tas var ietvert dažādas metodes atkarībā no attiecīgās darbības - pētījumu, analīžu, paraugu un mērījumu veikšana u.c. darbības. Lai pienācīgi izpildītu šo pienākumu, operatoram ir jāizveido un jādokumentē atbilstības nodrošināšanai nepieciešamās uzraudzības procedūras un jāuztur iekārtas labā stāvoklī.

Turklāt operatoram ir sistemātiski jāpārbauda, jāidentificē un jānovērtē ar darbību saistītie vides riski un jāveic attiecīgi pasākumi, lai novērstu kaitīgo ietekmi. Tas ietver situāciju identificēšanu, kas var izraisīt neatbilstības vides prasībām. Veiktās darbības un rezultāti ir jādokumentē.

2.5.3. Polija

Polijā atsevišķi normatīvie akti, kuros noteiktas individuālas vides aizsardzības prasības pašapkalpošanās automazgātavām, nav pieņemti.

Automazgātavas darbība ir saistīta ar videi kaitīgu vielu saturošu notekūdeņu rašanos, kas paredz pienākumu saņemt "ūdens atļauju" saskaņā ar 2017. gada 20. jūlija Ūdens likumu.¹⁷

Ūdens atļauja ir nepieciešama:

- notekūdeņu novadīšanai ūdenī vai zemē, ja tie tiks novadīti vidē, vai
- rūpniecisko notekūdeņu, kas satur ūdens videi īpaši kaitīgas vielas, novadīšana citiem subjektiem piederošās notekūdeņu iekārtās.

Atbildot uz sabiedrības iebildumiem par pašapkalpošanās automazgātavu atrašanos blakus dzīvojamām ēkām, Polijas Vides ministrija ir norādījusi:

"Pašreizējos tiesiskajos apstākļos visefektīvākais instruments, kas ļauj pašvaldības iestādēm ar sabiedrības līdzdalību pieņemt lēmumus par automazgātavas atrašanās vietām, ir vietējie teritorijas attīstības plāni. Turklāt, neskatoties uz to, ka pašapkalpošanās automazgātavām nav pienākuma veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, ietekmes uz vidi jautājumi ir jāanalizē un jāņem vērā būvatļaujas izsniegšanas procesā. Piemēram, par vidē radītā trokšņa jautājumiem tiek pieņemts lēmums par pieļaujamo trokšņa līmeni, kurā papildus pieļaujamā līmeņa noteikšanai var noteikt arī prasības, kuru mērķis ir nepārsniegt pieļaujamos trokšņa līmeņus ārpus automazgātavas.

Vides ministrija arī norāda, ka tās rīcībā nav analīžu par pašapkalpošanās automazgātavu ietekmi uz vidi, tajā skaitā cilvēku veselību un dzīves apstākļiem, kas apstiprinātu nepieciešamību pēc stingrāka regulējuma."¹⁸

2.5.4. Lietuva

Lietuvā atsevišķi normatīvie akti, kuros noteiktas individuālas vides aizsardzības prasības pašapkalpošanās automazgātavām, nav pieņemti.

Automazgātavām piemērojamās vides prasības ir noteiktas Lietuvas Republikas vides ministra 2007. gada 13. jūlija rīkojumā Nr. D1-405 apstiprinātajā Vides aizsardzības prasību aprakstā transportlīdzekļu apkopei un remontam.¹⁹ Rīkojumā cita starpā noteiktas konkrētas prasības attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu un notekūdeņu attīrīšanu, t.sk., nosakot, ka notekūdeņi, kas rodas transportlīdzekļu mazgāšanas laikā, ir jāapsaimnieko kā rūpnieciskie notekūdeņi.

¹⁷ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001566/U/D20171566Lj.pdf>

¹⁸ <https://orka2.sejm.gov.pl/INT9.nsf/klucz/ATTBMZJWB/%24FILE/i02427-o2.pdf>

¹⁹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.302440/asr>

Automašīnu mazgāšanas laikā notekūdeņi, kas piesārņoti ar ūdenī suspendētām daļiņām, naftas produktu atlikumiem, kas pirms nonākšanas vidē vai kanalizācijas tīklos ir jāattīra, ir noteikti Vides ministra 17.05.2006. rīkojumā Nr.D1-236.²⁰

2.5.5. Igaunija

Igaunijā atsevišķi normatīvie akti, kuros noteiktas individuālas vides aizsardzības prasības pašapkalpošanās automazgātavām, nav pieņemti.

Publiskās ūdensapgādes un kanalizācijas likums regulē ūdens apgādi īpašumiem un notekūdeņu, lietus ūdeņu, drenāžas ūdeņu un citu virszemes un gruntsūdeņu novadīšanas un attīrīšanas organizēšanu no īpašumiem pa sabiedriskās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām. Nosaka valsts, pašvaldību, ūdenssaimniecības uzņēmumu un klientu tiesības un pienākumus.²¹

Vides ministra 08.11.2019. noteikumi Nr. 61 nosaka prasības notekūdeņu novadīšanas, lietus ūdeņu, raktuvju ūdeņu, karjeru ūdeņu un dzesēšanas ūdens attīrīšanai saņemtajos ūdeņos un prasībām atbilstības novērtēšanas pasākumus. Tie arī nosaka robežvērtības attiecībā uz piesārņojošo vielu saturu un citiem piesārņojošo vielu parametriem izmantotajā ūdenī, kas tiek novadīts pašvaldības notekūdeņu tīklā.²²

²⁰ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.276576/asr>

²¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122021020?leiaKehtiv>

²² <https://www.riigiteataja.ee/akt/112112019006>

3. Izvērtējums par autotransporta remontdarbnīcām un tām izvirzītajām vides prasībām

3.1. Autotransporta remontdarbnīcu skaits un izvietojums

Atbilstoši saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas NACE 2. redakcijai autotransporta remontdarbnīcām piemēro kodu 42.50 *Automobiļu apkope un remonts*, kas ietver šādas darbības:

- mehāniskie remontdarbi;
- elektriskie remontdarbi;
- elektronisko iesmidzināšanas sistēmu remonts;
- kārtējā apkope;
- virsbūvju remonts;
- automobiļu detaļu remonts;
- mazgāšana, pulēšana utt.;
- krāsošana;
- priekšējā stikla un logu remonts;
- automobiļu sēdekļu remonts;
- riepu un kameru remonts, uzstādīšana vai nomaiņa;
- pretkorozijas apstrāde;
- detaļu un piederumu uzstādīšana, ko neveic kā daļu no ražošanas procesa.

Transportlīdzekļu remontdarbnīcas tika atlasītas, pamatojoties uz NACE kodu 42.50 un darbības jomas aprakstu. Sākotnējo atlasī veica SIA "Lursoft", izmantojot uzņēmuma uzturētās datubāzes. Atlasītie dati tika papildus apstrādāti, lai izslēgtu neaktīvus un kļūdaini atlasītus uzņēmumus ar šādām pazīmēm:

- uzņēmumi, kuriem ir kāds no darbības pārtraukšanas statusiem (apturēta saimnieciskā darbība, izbeigta darbība, likvidācijas process, maksātnespējas process),
- uzņēmumi, kuri pēdējos 3 gados (2020.-2022. gads) nav iesnieguši gada pārskatus (nevienu no 3 secīgiem pēdējiem gadiem),
- struktūrvienības, kurām nav aktīva uzņēmuma,
- struktūrvienības, kuru nosaukumā ir "mazgātava",
- struktūrvienības, kuru nosaukumā ir norādīta cita saimnieciskā darbība - frizētava, kafejnīca, pedikīra/manikīra salons, mēbeļu veikals utml.

Informācija par uzņēmumiem, kas atbilstoši atlasē kritērijiem nodarbojas ar autotransportlīdzekļu remontu, apkopota 4. pielikumā. To izvietojums attēlots kartēs 5. pielikumā. Kartēs papildus izdalīti tie uzņēmumi, kuru juridiskā adrese reģistrēta dzīvoklī, jo tas nepārprotami liecina, ka piesārņojošā darbība tiek veikta citur, bet vietu nevar identificēt no pieejamām datubāzēm.

Kopējais auto remontdarbnīcu skaits Latvijā ir ~ 4700 (uzņēmumi, kam reģistrēta saimnieciskā darbība un kuri pēc pazīmēm atlasīti kā saimnieciski aktīvi), no kurām

- 2566 ir uzņēmumi, kam šī darbība reģistrēta kā pamatdarbība
- 1819 ir uzņēmumi, kam reģistrēta struktūrvienība ar šādu NACE kodu
- 340 ir autoremontdarbnīcas uzņēmumiem, kam kā pamatdarbība reģistrēta cita saimnieciskā darbība.

Tomēr šie dati neietver dažāda veida un formas autotransporta remonta pakalpojumus, kas tiek sniegti, neregistrējot saimniecisko darbību. Šo secinājumu apstiprina arī biedrības "Auto Asociācija" paustais viedoklis, ka auto remonta pakalpojumus Latvijā masveidā sniedz "pelēkie" servisi un cilvēki, kuriem nav ne vajadzīgo iemaņu, ne tehniskā aprīkojuma, nerunājot jau par to, ka to darbība ir juridiski un finansiāli nekontrolēta.

Apmēram 52% no kopējā skaita remontdarbnīcu skaita atrodas Rīgā, Jūrmalā un Pierīgā (Ādažu, Ķekavas, Mārupes, Olaines, Ropažu, Salaspils, Saulkrastu un Siguldas novados).

Saskaņā ar Valsts vides dienesta publisko datu reģistrā²³ pieejamo informāciju uz 08.09.2023. ir veiktas 2665 (dati uz 08.09.2023) C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrācijas darbībai 6.1. *Visu kategoriju (L, M, N, O) mehānisko sauszemes transportlīdzekļu, mobilās lauksaimniecības tehnikas un satiksmē neizmantojamu pārvietojamu mehānismu un citu pārvietojamu agregātu remonta un apkopes darbnīcas (tai skaitā iekārtas, kurās veic automazgāšanu vai transportlīdzekļu salonu ķīmisko tīrīšanu)*. Vēl 269 B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas un 11 A kategorijas piesārņojošos darbības atļaujas iekļauj piesārņojošo darbību darbībai 6.1. *Visu kategoriju (L, M, N, O) mehānisko sauszemes transportlīdzekļu, mobilās lauksaimniecības tehnikas un satiksmē neizmantojamu pārvietojamu mehānismu un citu pārvietojamu agregātu remonta un apkopes darbnīcas (tai skaitā iekārtas, kurās veic automazgāšanu vai transportlīdzekļu salonu ķīmisko tīrīšanu)*, bet ne visi šie operatori sniedz autotransporta remonta pakalpojumu.

No 2566 uzņēmumiem, kam NACE kods 45.12 ir reģistrēts kā pamatdarbība, 1026 ir atrodami Valsts vides dienesta reģistrā, kam veikta C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrācija.

No 1819 uzņēmumiem, kam reģistrēta struktūrvienība ar NACE kodu 45.12, 1201 ir atrodams Valsts vides dienesta reģistrā, kam veikta C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrācija.

No 340 autoremontdarbnīcas uzņēmumiem, kam kā pamatdarbība reģistrēta cita saimnieciskā darbība, 157 ir atrodami Valsts vides dienesta reģistrā, kam veikta C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrācija.

3.2. Sūdzības par autotransporta remontdarbnīcu darbību

2023. gada 7. augustā pašvaldībām un Valsts vides dienesta reģionālajām vides pārvaldēm tika nosūtītas vēstules ar lūgumu sniegt informāciju par saņemtajām sūdzībām par autotransporta remontdarbnīcu darbību pēdējo piecu gadu laikā.

Kopumā līdz 2023. gada 13. oktobrim atbildes ir sniegušas 26 no 46 uzrunātajām pašvaldībām. No tām tikai sešas ir sniegušas informāciju par saņemtajām sūdzībām, 12 atbildēja, ka nav saņemtas sūdzības, un sešas informēja, ka šādu informāciju neapkopo. Saņemto atbilžu apkopojums pievienots 3. pielikumā. No atbildēm var secināt, ka sūdzības galvenokārt ir saistītas ar autotransporta remontdarbnīcu atrašanās vietu dzīvojamās mājās vai to tuvumā (neatbilstošs teritorijas izmantošanas veids). Tas rada traucējumus saistībā ar palielinātu satiksmes intensitāti tuvākajā apkārtnē, apkārtnes piegružošanu u.tml.

Valsts vides dienests 2023. gada 5. oktobrī sniedza atbildi vēstulē Nr. 2.4/CS/1304/2023, kurā atsūtīja apkopojumu par saņemto sūdzību skaitu kopumā par laika periodu no 2020. gada 1. jūnija līdz 2023. gada 31. augustam. VVD papildus atsūtīja informācija ar pilnu aprakstu par katru saņemto sūdzību. Izvērtējot apstiprinātās sūdzības, var secināt, ka nozīmīga problēma ir autoservisu darbība bez saņemta

²³ <https://registri.vvd.gov.lv/>

C piesārņojošās darbības apliecinājuma, kā rezultātā netiek ievērotas arī vides aizsardzības prasības (piem., neatbilstoša atkritumu uzglabāšana un apsaimniekošana). Visbiežākās apstiprinātās sūdzības bija par riepu, nolietotu transportlīdzekļu un to detaļu uzglabāšanu autoservisa apkārtņē un zaļajā zonā, par augsnes piesārņojumu ar eļļu un citām bīstamām ķīmiskajām vielām, kuru izlijumi konstatēti gan darbības teritorijā, gan tās tuvumā (arī blakus teritorijās), un par atkritumu dedzināšanu, t.sk., atstrādāto eļļu un citu atkritumu sadedzināšanu, arī apkures katlos, retāk – riepu dedzināšanu. VVD ir saņēmis arī pamatotas sūdzības par smakām, kas rodas atkritumu dedzināšanas rezultātā, transportlīdzekļu krāsošanas procesos un citu ķīmisko vielu izmantošanas laikā, kā arī transportlīdzekļu testēšanas laikā. VVD atsūtītā informācija neliecina, ka saņemtās sūdzības par troksni būtu bijušas pamatotas.

Veselības inspekcija sniedza informāciju (2023. gada 27. septembra vēstule) par saņemtajām sūdzībām par transportlīdzekļu remontdarbnīcu radīto troksni, kurā tika norādīts, ka pēdējo piecu gadu periodā (2019.-2023. gads) ir saņemti astoņi iesniegumi par piecu transportlīdzekļu remontdarbnīcu radīto paaugstinātu trokšņu līmeni, kas negatīvi ietekmē apkārtējo dzīvojamo namu iedzīvotāju veselību. Saņemto iesniegumu izskatīšanas procesā nevienā no gadījumiem netika veikti trokšņa mērījumi, jo iesnieguma izskatīšanas laikā troksnis bija mazinājies vai remontdarbnīcas faktiski vairs nebija.

3.3. Paņēmieni ietekmes uz vidi samazināšanai

Šajā nodaļā ir apkopota informācija, balstoties uz citu ES valstu pieredzi, pētījumiem, rekomendācijām un vadlīnijām, kas ir izstrādātas, lai mazinātu transportlīdzekļu remontdarbnīcu darbības ietekmi uz vidi. Prioritāri apkopota informācija par labas saimniekošanas prakses ieviešanu, organizatoriskiem pasākumiem un citiem pasākumiem, kas neprasa nesamērīgas investīcijas vai ikdienas uzturēšanas izmaksas.

Darba uzdevums paredz uzņēmumu aptauju, kas tika aizstāta ar AS “Wess Motors” un SIA “Amserv Motors” īstenotās prakses izvērtējumu, lai sagatavotu nozares labās prakses piemēru un rekomendācijas tās pārņemšanai. Šī uzdevuma ietvaros notika gan transportlīdzekļu remontdarbnīcu apmeklēšana uz vietas, gan detalizēta iepazīšanās ar uzņēmumu vides pārvaldības sistēmu.

3.3.1. Piesārņojuma samazināšanas pasākumi

Transportlīdzekļu remontdarbnīcas rada troksni, atkritumus (t.sk., bīstamos atkritumus), un notekūdeņus, kā arī var radīt gaisa piesārņojumu (galvenokārt, gaistošos organiskos savienojumus (GOS), kas rodas, apstrādājot šasijas un veicot krāsošanas darbus, kā arī izmantojot remonta darbos tādus produktus kā attaukošanas līdzekļi, pildvielas un līme). Transportlīdzekļu remontdarbnīcu darbība var radīt arī augsnes piesārņojuma risku ar naftu un smagajiem metāliem.

Ziemeļvalstu Ministru padomes izstrādātajos labākajos pieejamajos tehniskajos paņēmienos autoremontdarbnīcām²⁴ (turpmāk – Ziemeļvalstu Ministru padomes LPTP) ir iekļautas rekomendācijas piesārņojuma samazināšanai šādās vides aizsardzības jomās:

- Notekūdeņi un ūdens patēriņš
- Ķīmiskās vielas, t.sk., naftas produkti
- Atkritumu apsaimniekošana
- Troksnis
- Gaisa piesārņojums

²⁴ “Best available techniques (BAT) for auto repair shops”, Nordic Council of Ministers, Copenhagen 2007

- Augsnes piesārņojums

Notekūdeņi un ūdens patēriņš

Ūdens patēriņa optimizācija un samazināšana

Ūdens autoremontdarbnīcās tiek lietots dažādos procesos, piemēram, attīrīšanā no vaska kopā ar virsbūves mazgāšanu, ritošās daļas mazgāšanā saistībā ar aizsardzību pret koroziju, mazgāšanas vietās ar augstspiediena mazgāšanu vai parastajām ūdens šļūtenēm, autoservisa tīrīšanas darbos, eļļainu darba rīku/instrumentu tīrīšanā, sadzīves u.c. vajadzībām.

Ūdens autoremontdarbnīcās ir būtisks resurss dažādām darbībām, piemēram, virsbūves un ritošo daļu mazgāšanai, aizsardzībai pret koroziju, augstspiediena mazgāšanai un citiem uzdevumiem, tostarp darbarīku un instrumentu tīrīšanai. Lai samazinātu vides ietekmi un efektīvi izmantotu ūdeni, darbnīcas var ieviest vairākas tehnoloģijas un pieejas.

Viena no efektīvākajām metodēm ir atkārtota ūdens izmantošana. Tas nozīmē ieviest sistēmas, kas atkārtoti attīra un filtrē ūdeni, ļaujot to lietot vairākkārtīgi dažādos procesos. Tādējādi tiek samazināts svaiga ūdens patēriņš.

Svarīgs solis ir arī augstspiediena mazgāšanas iekārtu izmantošana, kas ļauj efektīvi veikt uzdevumus ar mazāku ūdens patēriņu. Tas īpaši noderīgs ritošo daļu mazgāšanā, nodrošinot efektīvu netīrumu un eļļu noņemšanu.

Izvēloties videi draudzīgus mazgāšanas līdzekļus, autoremontdarbnīcas var samazināt nepieciešamību pēc lielāka ūdens daudzuma, tādējādi veicinot ilgtspējīgu praksi. Šajā kontekstā ir arī svarīgi apsaimniekot ūdeni, kas piesārņots ar eļļu vai citām piesārņojošām vielām, izmantojot atbilstošas attīrīšanas sistēmas un filtrus.

Svarīgs aspekts ir arī darbinieku apmācība par ūdens patēriņa efektīvu pārvaldību un izpratnes veicināšana par videi draudzīgajām praksēm.

Kopumā, pievēršot uzmanību un ieviešot risinājumus ūdens patēriņa samazināšanai, autoremontdarbnīcas var ievērojami samazināt ūdens patēriņu un veicināt ilgtspējīgu darbību, saglabājot darba efektivitāti un kvalitāti.

Notekūdeņu, tai skaitā lietus ūdeņu, attīrīšana un piesārņojuma samazināšana

Autoremontdarbnīcu notekūdeņus pirms novadīšanas centralizētā kanalizācijas sistēmā ir jāattīra (jānodrošina priekšattīrīšana, atdalot suspendētās vielas un naftas produktus).

Vietās, kur nav pieejami centralizētie kanalizācijas tīkli, jānodrošina lokāli notekūdeņu apsaimniekošanas risinājumi, tos savācot krājvertnēs (ar vai bez priekšattīrīšanas) vai nodrošinot atbilstošu attīrīšanu pirms novadīšanas vidē. Ja notekūdeņi tiek savākti krājvertnēs bez attīrīšanas, rodas risks, ka tie jāapsaimnieko kā bīstamie atkritumi, jo satur naftas produktus.

Ja novadāmajos notekūdeņos var nokļūt naftas produkti vai mazgāšanas līdzekļi (t.i., no automašīnu un motora daļu mazgāšanas), separatorā rekomendēts uzstādīt filtru naftas produktu atdalīšanai. Ziemeļvalstu Ministru padomes LPTP ir noteikts, ka šāds filtrs ir jāuzstāda, ja naftas produktu koncentrācijas notekūdeņos mērķlielums ir 5 mg/l vai mazāks (pēc attīrīšanas). Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumos Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" naftas ogļūdeņražu koncentrācijas robežlielums virszemes ūdeņos ir noteikts 0,1 mg/l, kas atbilstoši MK noteikumiem Nr. 34 jānodrošina sajaukšanās zonā virszemes ūdeņos, kuros tiek novadīti attīrītie

notekūdeņi. Kā risks ir jāatzīmē minētā robežlieluma (0,1 mg/l) nodrošināšana sajaukšanās zonā meliorācijas grāvjos vai mazās upēs, kurās nav pietiekama ūdens plūsma vai/un apjoms (meliorācijas grāvī sausuma periodos ūdens var nebūt), lai spētu nodrošināt ūdeņu sajaukšanos.

Nozarē salīdzinoši plaši tiek izmantoti dažādu ražotāju naftas produktu atdalītāji, kas izplūdē nodrošina naftas produktu koncentrāciju līdz 1 mg/l.

Atbilstoši Rīgas domes 2017. gada 15. decembra saistošo noteikumiem Nr. 17 "Rīgas pilsētas centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas ekspluatācijas, lietošanas un aizsardzības saistošie noteikumi" maksimāli pieļaujamā naftas produktu koncentrācija ražošanas notekūdeņos, ko drīkst novadīt Rīgas pilsētas kanalizācijā, ir 4 mg/l.

Notekūdeņu ar zemu naftas produktu koncentrāciju (skaitliskā vērtība ir zem mērījumu metodes noteikšanas sliekšņa) attīrīšanai var izmantot absorbcijas filtrus, taču šo filtru piegādātāji bieži nesniedz apliecinājumus par to efektivitāti. Šādās situācijās būtu ieteicams vienoties par izmēģinājuma periodu ar mērījumiem, kas ļauj dokumentēt filtra efektivitāti atkarībā no naftas produktu satura ienākošajos notekūdeņos un notekūdeņu plūsmas, kā arī noteikt optimālo laika intervālu filtra nomaiņai.

Lai attīrītu nelielu apjomu naftas produktus vai eļļas saturošus notekūdeņu (<1 m³/dnn), tos var uzkrāt un attīrīt pa porcijām (katru uzkrāto porciju apstrādā atsevišķi). Parasti uzstāda 3 tvertnes, no kurām vienā tiek savākti notekūdeņi, vienā notiek attīrīšanas process un viena tvertne ir rezervei. Naftas produktiem un ūdenim ir dažādi blīvumi. To maisījumam stāvot, notiek noslāņošanas un sadalīšanās 2 slāņos – ūdens slānis un naftas produktu slānis. Katru slāni iespējams noliet un apsaimniekot atsevišķi.

Lai attīrītu nelielu daudzumu naftas produktus vai eļļas saturošo notekūdeņu (mazāk nekā 1 kubikmetru dienā), iespējams izmantot notekūdeņu uzkrāšanu un pēc tam šo uzkrāto daudzumu attīrīt (batch treatment) tvertnē, kas paredzēta šādam mērķim. Kad notekūdeņi ir stāvējuši tvertnē apmēram 1–2 dienas, notiek naftas produktu un ūdens slāņošanās. Pēc šī laika ūdens daļa var tikt novirzīta uz notekūdeņu attīrīšanas sistēmu, savukārt naftas produktu vai eļļas daļa tiek izšķirta un nosūtīta kā bīstamie atkritumi, lai turpmāk tiktu apstrādāta. Šāda sistēma parasti ietver divas vai trīs tvertnes: vienu, kas tiek piepildīta ar uzkrāto šķidrumu, un otru, kas tiek atstāta, lai eļļas un ūdens maisījums varētu dabīgi šķīrties naftas produktu un ūdens frakcijās. Trešo tvertni var izmantot kā rezervi.

Ja naftas produktu saturošo notekūdeņu attīrīšana ar naftas atdalītāju nav pietiekami efektīva, lai sasniegtu pieļaujamo emisijas līmeni, optimāls risinājums var būt notekūdeņu ar augstāku naftas produktu koncentrācija savākšana un uzglabāšana specializētā konteinerā. Tādējādi savāktos notekūdeņus var noturēt ilgāk un līdz ar to var palielināt naftas produktu atdalīšanas efektivitāti, salīdzinot ar notekūdeņu attīrīšanu naftas produktu separatorā.

Izskatītajos citu valstu pētījumos un vadlīnijās netika sniegtas norādes par suspendēto daļiņu koncentrāciju notekūdeņos pēc attīrīšanas.

Ķīmisko vielu un naftas produktu patēriņš

Auto remonta un apkopes laikā visbiežāk izmantotie produkti ir tīrīšanas un kopšanas līdzekļi, naftas produkti (motoreļļas, transmisijas eļļas, smērvielas), šķīdinātāji (tostarp attaukošanas līdzekļi, krāsas, līmes, pildvielas), cietinātāji (krāsas, līmes, špakteles), pigmenti (krāsas, grunts) pretrūsas līdzekļi, benzīns, dzesēšanas līdzekļi, propelenti.

Papildus, lai ierobežotu gaistošo organisko savienojumu (GOS) emisijas no transportlīdzekļu galīgās apdares, Ministru kabineta noteikumos Nr. 231 "Noteikumi par gaistošo organisko savienojumu emisijas ierobežošanu no noteiktiem produktiem" ir noteiktas GOS saturs robežvērtības transportlīdzekļu galīgās apdares materiāliem (skat. 6. tabulu). Šīs prasības ir spēkā kopš 2007. gada 1. janvāra un saskaņā ar Valsts vides dienesta atļauju un licenču reģistrā pieejamo informāciju nav izsniegta neviena licence darbībai ar transportlīdzekļu galīgās apdares produktiem, kuru sastāvā ir paaugstināts organiskā šķīdinātāja saturs. Šis ļauj secināt, ka nozarē tiek izmantoti tikai transportlīdzekļu galīgās apdares materiāli, kuru GOS saturs nepārsniedz noteiktos ierobežojumus. Tomēr biedrības "Auto Asociācija" sniegtā informācija liecina, ka tirgū ir pieejami un autoservisos plaši tiek izmantoti arī galīgās apdares materiāli ar augstāku GOS saturu.

6. tabula. Gaistošo organisko savienojumu saturs robežvērtības transportlīdzekļu galīgās apdares materiāliem

Produkta apakšgrupa	Pārklājuma veids	GOS koncentrācija (g/l)
Virsmas sagatavošanas un tīrīšanas līdzekļi	virsmas sagatavošanas līdzekļi	850
	priekštīrītāji	200
Špaktelēšanas tepe virsbūvei	visi	250
Gruntējums	virsmas apstrādes materiāls - špaktele un vispārējais metāla virsmas gruntējums	540
	reaktīvā gruntskrāsa	780
Sedzējkrāsa	visi	420
Īpašas apdares pārklājumi	visi	840

Bīstamās ķīmiskās vielas iespēju robežās var aizvietot ar uz ūdens bāzes balstītām ķīmiskajām vielām un citām alternatīvām, kuru sastāvā izmantotas mazāk toksiskas vielas. Ja ķīmiskās vielas nav iespējams aizvietot uz mazāk bīstamām, jāizvērtē iespēja samazināt ķīmisko vielu patēriņu, piemēram, nodrošinot vielu atgūšanu dažādos apstrādes procesos (piemēram, izmantoto šķīdinātāju vai šķīdinātāju saturošu maisījumu procesā savāc un izmanto atkārtoti).

Atkritumu apsaimniekošana

Transportlīdzekļi ir izgatavoti no metāla detaļām un dažādiem materiāliem, kuros var būt videi kaitīgas vielas. Remonta un apkopes procesā tiek izmantoti dažādi produkti, radot dažāda veida atkritumus, tai skaitā arī bīstamus.

Lielākajā daļā autotransporta remontdarbnīcu galveno daļu šķidro bīstamo atkritumu veido eļļas, dzesēšanas šķidrums, šķīdinātāji un krāsas atlikumi. Cietie bīstamie atkritumi var būt bremžu pārklājums, eļļas filtri, slaucīšanas un absorbējošie materiāli ar bīstamajām vielām, iepakojumi, kā arī izlietotās baterijas un akumulatori. Nozīmīgu daļu atkritumu daudzās remontdarbnīcās veido nolietotās riepas.

Atkritumus savāc un uzglabā, tos precīzi sašķirot pēc atkritumu klasēm, lai nepieļautu nebīstamo un bīstamo atkritumu sajaukšanu un nodrošinātu to atbilstošu apsaimniekošanu.

Pamatprincipi, kas jāievēro un jānodrošina, lai atkritumu uzglabāšana neradītu vides piesārņojumu, jau ir noteikti atkritumu jomas normatīvajā regulējumā. Tvertnēm, kurās uzglabā atkritumus, kas

klasificēti kā bīstami, jābūt izturīgām pret ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem, kas var būt atkritumu sastāvā, tām jābūt hermētiskām (ūdens necaurlaidīgām), kā arī atbilstoši marķētām, norādot informāciju par tajās uzglabājamiem atkritumiem (vismaz atkritumu klase, nosaukums).

Ja atkritumu uzglabāšana ir saistīta ar noplūžu, piemēram, to sastāvā esošo ķīmisko vielu, naftas produktu utml. Noplūdēm, tad atkritumu uzglabāšanas vietai jābūt atbilstoši aprīkotai, lai ierobežotu noplūdi, nepieļautu grunts, gruntsūdeņu, lietusūdeņu un virszemes ūdeņu piesārņošanu. Šādās vietās jānodrošina pieeja absorbējošiem materiāliem.

Transportlīdzekļu remontdarbnīcās parasti atkritumi tiek uzglabāti īslaicīgi, ja vien kādu apsvērumu dēļ operators nav saņēmis atkritumu uzglabāšanas atļauju. Atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas likumam atkritumu radīšanas vietās tos var uzglabāt īslaicīgi (līdz 3 mēnešiem) līdz nodošanai atkritumu apsaimniekotājam.

Troksnis

Transportlīdzekļu remontdarbnīcu darbība var radīt traucējošu troksni, t.sk., dzīvojamās apbūves teritorijās. Nozīmīgi trokšņa avoti ir motoru testēšana, transportlīdzekļu ritošās daļas remonts, ventilatori, kompresori, smilšu strūkļa, augstspiediena tīrīšanas līdzekļi, instrumenti, kas darbojas ar saspiegtu gaisu, un instrumenti ar elektromotoriem (slīpmašīnas, urbji, griezēji utt.). Lielākos traucējumus rada remontdarbi, ko veic ārpus remontdarbnīcas telpām vai telpās pie atvērtiem logiem un durvīm.

Izskatītajos citu valstu pētījumos un vadlīnijās nav sniegta informācija par trokšņa līmeni dažādos attālumos no transportlīdzekļu remontdarbnīcām un ieteicamajiem attālumiem no dzīvojamās apbūves trokšņa ietekmes mazināšanai.

Lai samazinātu troksni no āra trokšņa avotiem, ieteicams izveidot sienu/barjeru, kas aizturēs troksni, piemēram, uzstādot troksni mazinošu sienu apkārt pašam trokšņa avotam vai objektam kopumā vai, ja iespējams, pārvietojot trokšņa avotu uz citu vietu objektā, kur jau ir izveidota vai pastāv dabīga troksni aizturoša barjera (dzīvžogs, ēkas siena utt.), nodrošināt trokšņa ierobežošanu, aizverot durvis, vārtus.

Būtisks trokšņa avots remontdarbnīcās var būt ventilācijas sistēmas. Lai samazinātu troksni no darbojošās ventilācijas sistēmas gadījumos, kad tā rada traucējošo troksni teritorijā, kurā noteikti vides trokšņa robežlīmeņi, ir jāizvērtē klusākas ventilācijas aprīkojuma uzstādīšana. Esošajā ventilācijā ir iespējams ierīkot klusinātājus vai skaņas izolāciju.

Gaisa piesārņojums

Transportlīdzekļu remontdarbnīcās tiek izmantotas dažādas šķidrās ķīmiskās vielas, kas rada emisijas. Tas jo īpaši attiecas uz gaistošajiem organiskajiem savienojumiem (piem., krāsās, attaukošanas līdzekļos, līmēs, pildvielās, pretrūsas vielās un degvielā). Remontdarbnīcās rodas arī dažāda veida putekļi, metināšanas dūmi un izplūdes gāzes.

Transportlīdzekļu detaļu un virsmas apbūves krāsošana un lakošana ir jāveic tam speciāli paredzētās krāsošanas kamerās, kurās ir uzstādīta ventilācija ar gaisu attīrošu filtru (sauso filtru un/vai slapjo filtru), lai samazinātu krāsu daļiņu emisiju gaisā. Saskaņā ar dažādiem literatūras avotiem, krāsošanas kameru filtru efektivitāte sastāda 90-99% krāsu daļiņām, kuru diametrs pārsniedz 10 mikronus. Ministru kabineta noteikumos Nr. 380 šobrīd ir noteikts, ka filtriem ir jānodrošina ne mazāk par 85%

izplūstošā gaisa nepārtraukta attīrīšana no krāsu daļiņām (6. punkts); daļiņu izmērs attiecīgajos MK noteikumos nav precizēts.

Veicot darbības ar organiskajiem šķīdinātājiem, ir jānodrošina, lai gaistošo organisko savienojumu koncentrācija nepārsniedz normatīvajos aktos noteiktās emisijas robežvērtības. Lai nodrošinātu atbilstību robežvērtībām, transportlīdzekļu remontdarbnīcās ir jāuzstāda atbilstoša ventilācija. Nepieciešamības gadījumā var tikt uzstādīti oglekļa filtri. Ministru kabineta 2013. gada 2. aprīļa noteikumu Nr.186 "Kārtība, kādā ierobežojama gaistošo organisko savienojumu emisija no iekārtām, kurās izmanto organiskos šķīdinātājus" 2. pielikumā noteiktas emisijas robežvērtības izplūdes gāzēs, pārrēķinot uz kopējo oglekli, kur emisijas robežvērtība emisijām, kas rodas no pārklājuma klāšanas uz transportlīdzekļiem (šķīdinātāju patēriņš >0,5 līdz 15 t/gadā) un no transportlīdzekļu galīgās apdares (šķīdinātāju patēriņš >0,5 t/gadā), ir 50 mgC/m³.

Remontdarbu laikā radušās putekļu emisijas var tikt novirzītas uz gaisa attīrīšanas filtriem piem., kasešu filtrs, kabatu filtrs, kārtidžu filtrs), kā arī lielāku daļiņu savākšanai var tikt izmantoti cikloni. 2004. gada 22. aprīļa MK noteikumu Nr.380 8. punktā ir noteikts, ka cieto daļiņu koncentrācijas vienas stundas vidējā vērtība attīrītajā gaisā nedrīkst pārsniegt 20 mg/Nm³ (0 °C, 101,3 kPa, sausa gāze).

Ir jāveic regulāra uzstādīto gaisa attīrīšanas filtru apkope un tīrīšana atbilstoši ražotāja sniegtajiem datiem. Filtra nolietošanās gadījumā ir jāveic tā nomaiņa (ražotājs ierasti sniedz rekomendācijas par filtra nomaiņas biežumu). Jāņem vērā, ka izmantotie filtri un filtra materiāls tiek klasificēti kā atkritumu, t.sk., tie var tikt klasificēti kā bīstamie atkritumi.

Augsnes piesārņojums

Augsnes piesārņojums automašīnu remontdarbnīcās var rasties ķīmisko vielu, t.sk., naftas produktu un atkritumu uzglabāšanas vietās, gan minēto vielu noplūdes gadījumā, gan nepareizas uzglabāšanas gadījumā, kā arī naftas produktu atdalītāja pārpildes vai defekta dēļ, kā rezultātā rodas piesārņotu notekūdeņu noplūde.

Remontdarbnīcās vietās, kur pastāv degvielas vai citu naftas produktu noplūdes risks, jābūt ierīkotam ūdensnecaurlaidīgam segumam (ieteicams – nepārtraukti ieklātam), kas saskarē ar naftas/degvielas produktiem, kā arī tādiem produktiem kā mazgāšanas un eļļošanas līdzekļi, nezaudē savas pretinfiltrācijas īpašības. Jāņem vērā, ka naftas produkti šķīdina asfaltu, tāpēc vietās, kur notiek darbības ar naftas produktiem, virsmu nedrīkst klāt ar asfaltu.

3.3.2. Labās prakses piemēra apraksts un rekomendācijas labās prakses pārņemšanai

AS "WESS Motors" un SIA "Amserv Motors" ir Toyota oficiālie pārstāvji Latvijā, kas nodarbojas gan ar automašīnu tirdzniecību, gan transportlīdzekļu remontu. AS "WESS Motors" ir divas filiāles: Mārupes novadā un Bergos, SIA "Amserv Motors" autoserviss atrodas Krasta ielā.

Kā daļā no Toyota izplatītāju tīkla visā pasaulē AS "WESS Motors" un SIA "Amserv Motors" ir jānodrošina Toyota uzstādītās kvalitātes un vides pārvaldības prasības, kas iekļauj arī vides pārvaldības sistēmas (VPS) atbilstoši ISO 14001 "Vides pārvaldības sistēmas" standarta prasībām ieviešanu un uzturēšanu. Abi uzņēmumi uztur sertificētas VPS atbilstoši ISO 14001 standarta prasībām.

Saskaņā ar ISO 14001 standarta prasībām, kā arī atbilstoši Latvijā spēkā esošajām normatīvo aktu prasībām šo uzņēmumu autoservisi nodrošina šādu vides aspektu kontroli un uzraudzību, kā arī vides pārvaldības sistēmas elementu regulāru pārskatu:

- Klimata pārmaiņas:

Atbilstoši normatīvo aktu prasībām uzņēmumā ir ieviesta Energopārvaldības sistēma atbilstoši standartam ISO 50001.

- Gaisa piesārņojums:

Atbilstoši normatīvo aktu prasībām uzņēmums pārvalda tādus aspektus, kā emisijas no apkures iekārtu darbināšanas un GOS emisijas no krāsu, laku un citu GOS saturošo produktu izmantošanas, uzglabāšanas un utilizācijas.

- Ūdens apsaimniekošanu:

Uzņēmums atbilstoši normatīvo aktu prasībām nodrošina izmantotā ūdens uzskaiti, kā arī notekūdeņu atbilstošu apsaimniekošanu, ieskaitot potenciāli piesārņota ūdens pirmsattīrīšanu pirms nodošanas notekūdeņu tīklā.

- Darbības ar ķīmiskām vielām:

Atbilstoši normatīvo aktu prasībām uzņēmums nodrošina ķīmisko vielu drošu uzglabāšanu, uzskaiti, datu drošības lapu uzglabāšanu un pieejamību un ķīmisko vielu lietošanu (īpaši attiecībā uz ķīmisko vielu marķēšanu).

- Atkritumu, ieskaitot bīstamo atkritumu, apsaimniekošana:

WESS Motors dalīti savāc atkritumus, tostarp papīru, kartonu, papīra un kartona iepakojumu, visa veida iepakojuma plēvi, PET iepakojumu, metāllūžņus un metāla atkritumus, bīstamus atkritumus (eļļas filtri, atstrādātas smērvielas, absorbenti (t.sk. papīrs, auduma lupatas, smiltis, koka skaidas), akumulatori, piesārņota tara, šķīdinātāji, tosols, aerosola iepakojums, ūdens emulsija u.c.) un videi kaitīgus atkritumus (nolietotas riepas, elektriskās un elektroniskās iekārtas, printeru kārtidži, auto plastmasas daļas, automobiļu stikli tripleks, luminiscentas lampas u.c.).

Apsaimniekošanas process ietver marķēšanu, darbinieku apmācību un līgumus ar atkritumu apsaimniekotājiem. Attiecīgi ir noslēgti līgumi ar atkritumu apsaimniekotājiem par attiecīgo atkritumu veidu dalīto savākšanu un ir nodrošināti nepieciešami konteineri un atkritumu īslaicīgas uzglabāšanas vietas, kas novērš iespējamo vides piesārņojumu, kā arī ir ieviesta atkritumu uzskaites kārtība. Lai veicinātu atbilstošu atkritumu apsaimniekošanu, ir nodrošināta attiecīgā konteineru marķēšana, kā arī tiek rīkotas regulāras darbinieku apmācības. Uzņēmums ir reģistrēts elektronisko un elektrisko iekārtu reģistrā, kā arī ir noslēgts līgums par nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanu.

- Darbības ar aukstuma reaģentiem:

Uzņēmums nodrošina, ka darbiniekiem, kas darbojas ar aukstuma reaģentiem, ir attiecīgā licence.

- Darba drošība, rīcības ārkārtas situācijās:

Uzņēmumā ir izstrādāta darba drošības procedūra, kā arī notiek regulāra darbinieku apmācība un uzraudzība. Papildus ir izstrādāta procedūra, kas nosaka rīcības ārkārtas situācijās, ieskaitot bīstamo ķīmisko vielu noplūdes vai bīstamo atkritumu nonākšanu vidē.

- Darbinieku apmācības:

Atbilstoši ISO 14001 standarta prasībām uzņēmumā ir izstrādāta darbinieku apmācības procedūra, kas nosaka nepieciešamās apmācības par vides aizsardzības, darba drošības jautājumiem un rīcību

ārkārtas situācijās jauniem uzņēmuma darbiniekiem, kā arī regulāru zināšu aktualizēšanu esošiem darbiniekiem.

- **Monitorings un uzskaitē:**

Atbilstoši ISO 14001 standarta prasībām uzņēmumā ir izstrādāta monitoringa procedūra, kas nosaka visus parametrus, kurus ir nepieciešams uzskaitīt un kontrolēt, lai sekotu līdzi uzņēmuma ietekmei uz vidi, sniegtu nepieciešamo informāciju atbildīgajām institūcijām (piem., emisiju aprēķinu iesniegšana 2-Gaiss reģistrā vai dabas resursu nodokļa apjoma noteikšanai), kā arī lai uzstādītu nākotnes mērķus un sekotu līdzi to sasniegšanai. Procedūra iekļauj arī atbildīgo par monitoringa aktivitātēm darbinieku uzskaiti.

- **Atbilstība normatīvām prasībām:**

Atbilstoši ISO 14001 standarta prasībām, WESS motors uztur likumdošanas aktu reģistru, kurā tiek apkopota informācija par visiem vides aizsardzības normatīvajiem aktiem, kuri attiecas uz uzņēmuma darbību. Šis reģistrs tiek atjaunots reiz gadā ar mērķi pēc nepieciešamības papildināt un atjaunot informāciju un sekotu tam, ka uzņēmums veic atbilstošas darbības, lai nodrošinātu pilnīgu atbilstību spēkā esošajām normatīvo aktu prasībām.

VPS atbilstība standarta prasībām tiek regulāri pārbaudīta, veicot iekšējus un ārējus auditus.

4. Priekšlikumi normatīvā regulējuma pilnveidošanai

Priekšlikumi normatīvā regulējuma Ministru kabineta 2004. gada 22. aprīļa noteikumu Nr. 380 "Vides prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu izveidei un darbībai" (ar 01.04.2021. grozījumiem), pilnveidei paredz arī turpmāk saglabāt īpašās vides prasības konkrētajiem piesārņojošo darbību veidiem, jo mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcas un automazgātavas ir C kategorijas piesārņojošās darbības, kam Valsts vides dienests veic C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrāciju. Šobrīd spēkā esošais tiesiskais regulējums vides jomā ietver pietiekamas prasības, lai nodrošinātu mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu ekspluatāciju, neradot negatīvu ietekmi uz vidi. Tas attiecināms uz emisiju gaisā ierobežošanu, prasībām un ierobežojumiem izmantotajiem ķīmiskajiem produktiem, prasībām notekūdeņu attīrīšanai un to novadīšanai vidē, nosacījumiem atkritumu apsaimniekošanai, kontrolei un monitoringam. Atbilstoši likumam "Par piesārņojumu" un Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumiem Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" Valsts vides dienests veic C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrāciju, neizvirzot nosacījumus vai prasības, piemēram, monitoringam.

Mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu skaits Latvijā ir ap 5000. Līdz ar to ir pamatoti noteikt šim piesārņojošās darbības veidam īpašās vides prasības atbilstoši likuma "Par piesārņojumu" 24.² panta otrai daļai, lai vienā normatīvajā aktā apkopotu prasības, kas piemērojamas attiecīgajai nozarei, ņemot vērā tās specifisko iedarbību uz vidi.

Priekšlikumi ir balstīti uz šobrīd spēkā esošā normatīvā regulējuma analīzi, kuras rezultāti ir atspoguļoti šajā nodaļā. Sagatavojot un apspriežot priekšlikumus ar nozares organizāciju un institūciju pārstāvjiem, ir ņemti vērā šādi aspekti, kas balstās uz citu valstu pieredzi un praksi (skatīt 2. un 3. nodaļu):

- Vides standarti: Noteikumiem jāparedz piesārņojošās darbības veidam un ar to saistītajām ietekmēm uz vidi atbilstoši vides standarti un prasības, lai samazinātu potenciālo ietekmi uz vidi;
- Atkritumu apsaimniekošana, ķīmisko vielu un produktu pārvaldība: nodrošināt atbilstošu atkritumu pārvaldību, lai automazgātavas un remontdarbnīcas būtu atbildīgas par savas darbības ietekmi uz vidi, nosakot prasības ķīmisko vielu un produktu pārvaldībai, pārstrādes procesiem un atkritumu apsaimniekošanai.
- Energoefektivitāte: iniciatīvas vai prasības attiecībā uz enerģijas efektivitāti, kas varētu veicināt automazgātavu un remontdarbnīcu pāreju uz videi draudzīgām praksēm un tehnoloģijām.
- Notekūdeņi:
 - prasības attiecībā uz notekūdeņu apsaimniekošanu un attīrīšanu pirms izplūdes centralizētajā kanalizācijas sistēmā vai vidē;
 - tehnoloģiju un aprīkojuma izmantošana, kas samazina ūdens patēriņu un notekūdeņu radīto ietekmi uz vidi;
 - lietusūdens atkārtotas izmantošanas veicināšana, lai samazinātu "svaiga" ūdens patēriņu un līdz ar to notekūdeņu apjomu.
- Troksnis:
 - ierobežojumi attiecībā uz darba laiku un darbībām, kas rada troksni, lai mazinātu ietekmi uz dzīves vidi un novērstu konfliktsituācijas;

- noteikt risinājumus un prasības attiecībā uz trokšņa samazināšanu, piemēram, izmantojot prettrokšņa barjeras.
- Emisijas gaisā: precīzas prasības gāzu attīrīšanas sistēmām.
- Emisijas augsnē un gruntsūdeņos: aizliegumi vai ierobežojumi attiecībā uz potenciāli kaitīgu ķīmisko vielu un produktu izmantošanu remontdarbos un automazgātavās.

Esošo īpašo vides prasību regulējuma izvērtējums ir svarīgs process, lai novērtētu, vai esošais normatīvais regulējums ir efektīvs, vai tas nodrošina pienācīgu ietvaru un vai tas ir atbilstošs pašapkalpošanās automazgātavām un remontdarbnīcām. Tas balstās uz šādiem pamatprincipiem:

- Efektivitāte: vai esošie noteikumi un prasības faktiski sasniedz savus mērķus;
- Atbilstība normatīvā regulējuma veidošanas praksei: vai normatīvo aktu struktūra un saturs ir pielāgoti šī brīža praksei un standartiem;
- Uzraudzība: vai uzraudzības un kontroles process ir pietiekami efektīvs;
- Administratīvais slogs: vai regulējums nav sarežģīti piemērojams un vai tas nerada pārāk lielu administratīvo slogu uzņēmējiem, taču tajā pašā laikā neapdraudot vides aizsardzības mērķus;
- Ilgtspēja: cik efektīvi esošais regulējums veicina pašapkalpošanās automazgātavu un remontdarbnīcu pāreju uz ilgtspējīgām praksēm.

Izvērtējuma rezultāti ir apspriesti ar šīs nozares pārstāvošiem uzņēmumiem un asociācijām, kas apvieno nozares uzņēmumus, un tie ir apkopoti 7. tabulā.

MK noteikumu Nr. 380 izvērtējuma gaitā un konsultācijas ar nozaru pārstāvjiem tika konstatēts, ka šobrīd nav pamatota iemesla izvīrīt jaunas prasības vai noteikt ierobežojumus, kuru mērķis būtu mazināt piesārņojošās darbības radīto troksni un tā ietekmi uz jutīgiem uztvērējiem. Šim secinājumam piekrīt arī Veselības inspekcija, kas ierosināja diskusija par jaunu ierobežojumu noteikšanu. Līdz šim veiktie trokšņa mērījumi pie pašapkalpošanās automazgātavām nav apstiprinājuši, ka to darbības rezultātā var tikt pārsniegti vides trokšņa robežlielumi.

Jau šobrīd energoefektivitātes jautājumi tiek risināti caur ekonomisko prizmu, jo tas vistiešāk ietekmē pakalpojuma pašizmaksu un izmaksas galapatērētājam. Konsultējoties ar nozares pārstāvjiem, tika secināts, ka vismaz pagaidām nav pamata noteikt kādas jaunas prasības, lai veicinātu energoefektivitātes uzlabošanu transportlīdzekļu remontdarbnīcās vai automazgātavās.

7. tabula. MK noteikumos Nr. 380 noteikto prasību izvērtējums un priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidošanai

MK noteikumu Nr. 380 "Vides prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu izveidei un darbībai" prasības	Izvērtējums un rekomendācijas tiesiskā regulējuma pilnveidei
<p>Prasības gaisa piesārņojuma ierobežošanai un kontrolei</p> <p>Prasības gaisa piesārņojuma ierobežošanai ir mērķētas uz tām darbībām mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcās, kas rada gaisa piesārņojumu, galvenokārt, putekļu (tai skaitā daļiņu PM₁₀ un daļiņu PM_{2,5}) un GOS emisijas. Ņemot vērā piesārņojošās darbības specifiku, ir samērīgi noteikt konkrētas prasības, kuru mērķis ir samazināt difūzās emisijas, atsevišķu bīstamu vielu emisijas, piemēram, GOS, azbests. MK noteikumos Nr. 380 prasības attiecībā uz sasniedzamām emisiju koncentrācijām ir noteiktas, ievērojot piesardzību, un ar mērķi nodrošināt attiecīgās piesārņojošās vielas gaisa kvalitātes robežlieluma ievērošanu.</p>	

<p>Konkrētu sasniedzamo rādītāju noteikšana nozarei kopumā samazina papildu slogu uzņēmējiem, jo nav jāveic gaisa piesārņojuma emisijas daudzuma aprēķins un gaisa piesārņojuma izkliedes modelēšana, lai izvēlētos aprīkojumu, kas jāuzstāda transportlīdzekļu remontdarbnīcā, nodrošinot normatīvo aktu prasību izpildi gaisa kvalitātes jomā.</p>	
<p>4. Virsbūves apstrādi (ģeometrijas atjaunošanu, griešanu, metināšanu, slīpēšanu) veic tikai slēgtās telpās, kas aprīkotas ar tīrā gaisa pievades un piesārņotā gaisa nosūkšanas iekārtām. Šīs iekārtas izmanto tikai tīrā gaisa pievadei un putekļu un gāzu aizvadīšanai no griešanas, metināšanas vai slīpēšanas darba vietām.</p>	<p>Šāda prasība nepieciešama, lai ierobežotu daļiņu PM₁₀ un daļiņu PM_{2,5} difūzās emisijas no virsbūves apstrādes.</p> <p>Spēkā esošās prasības ir pietiekamas un netiek rekomendēts noteikt papildu prasības vai veikt izmaiņas esošajās prasībās.</p> <p>Noteikumos netiek izvirzītas prasības daļiņu PM₁₀ un daļiņu PM_{2,5} emisiju samazināšanai, piemēram, putekļu filtru izmantošanai, jo transportlīdzekļu remontdarbnīcās netiek uzskatītas par nozīmīgu daļiņu PM₁₀ un daļiņu PM_{2,5} emisijas avotu, piemēram ne ASV Vides aizsardzības aģentūras emisijas faktoru krājumā²⁵, ne Eiropas Savienības Vides aizsardzības aģentūras emisiju datubāzē EMEP²⁶ tām nav noteikti emisijas faktori.</p> <p>Atsevišķās citās dalībvalstīs, kuru prakse un pieredze padziļināti tika vērtēta šī projekta ietvaros, ir izvirzīta vispārīga rekomendācija nodrošināt putekļu filtru, nenosakot tā minimālo efektivitātes līmeni.</p> <p><u>Rekomendējam saglabāt šo prasību bez izmaiņām, jo Valsts vides dienests, izsniedzot tehniskos noteikumus, var izvirzīt papildu prasības, tajā skaitā attiecībā uz putekļu filtra uzstādīšanu un tā minimālo efektivitāti, ja konstatēti apstākļi, kad piesārņojošās darbības īstenošana var radīt būtisku ietekmi uz gaisa kvalitāti un to pasliktināt.</u></p>
<p>5. Krāsošanu, lakošanu un pretkorozijas apstrādi veic tikai slēgtās telpās, kas aprīkotas ar tīrā gaisa pievades un piesārņotā gaisa nosūkšanas iekārtām. Piesārņotā gaisa nosūkšanas iekārtu neizmanto putekļu un gāzu aizvadīšanai no griešanas, metināšanas un slīpēšanas darba vietām. Emisiju izplūdes punkta augstumu nosaka saskaņā ar šo noteikumu pielikumu.</p>	<p>Šāda prasība nepieciešama, lai noteiktu precīzas prasības un atļautu krāsošanu, lakošanu un pretkorozijas apstrādi veikt tikai atbilstoši aprīkotās slēgtās telpās, jo transportlīdzekļu virsmas galīgā apdare ir viena no darbībām transportlīdzekļu remontdarbnīcās, kas rada būtiskāko ietekmi uz gaisa kvalitāti.</p>

²⁵ <https://www.epa.gov/air-emissions-factors-and-quantification/ap-42-compilation-air-emissions-factors>

²⁶

https://efdb.apps.eea.europa.eu/?source=%7B%22query%22%3A%7B%22match_all%22%3A%7B%7D%7D%2C%22display_type%22%3A%22tabular%22%7D

<p>5.¹ Mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcās (autoservisu uzņēmumos) izmanto tādas krāsas, lakas un transportlīdzekļu galīgās apdares materiālus, kas atbilst normatīvajiem aktiem par gaistošo organisko savienojumu emisijas ierobežošanu no noteiktiem produktiem.</p>	<p>MK noteikumu Nr. 380 pielikumā dota vienkāršota emisijas avota parametru aprēķina metodika, kas izmantojama transportlīdzekļu krāsošanas, lakošanas un pretkorozijas apstrādes emisiju izplūdes punkta augstuma noteikšanai. Emisiju izplūdes punkta augstuma aprēķins ietver piesardzības principu, nodrošinot, ka jaunas emisijas izplūdes avots būs augstāks par ēku, attiecībā pret kuru veic aprēķinu. Šī aprēķinu metodika neņem vērā gaisa piesārņojuma izkliedi, ko ietekmē gan emisijas avota augstums, plūsmas ātrums un emisiju variācija, gan reljefs, gan blakus esošā apbūve, gan meteoroloģiskie apstākļi. Vienlaikus šī metodika ir vienkārši pielietojama.</p> <p>Ja operators vēlas, tas var noteikt emisiju izplūdes punkta augstumu, to pamatojot ar gaisa piesārņojuma izkļedes modelēšanas rezultātiem.</p> <p><u>Atbilstoši izvērtējumam spēkā esošās prasības, lai ierobežotu GOS un krāsu daļiņu difūzās emisijas no virsbūves apstrādes, ir pietiekamas un netiek rekomendēts šajos noteikumos noteikt papildu prasības vai veikt izmaiņas esošajās prasībās.</u></p> <p>Lemjot par izmaiņām vai papildu prasību izvirzīšanu, jāņem vērā, ka jau šobrīd transportlīdzekļu galīgās apdares materiāli ir identificēti kā nozīmīgs GOS emisijas avots, kuru ietekme tiek kontrolēta, nosakot ierobežojumus GOS saturam šajos materiālos.</p> <p>Ierobežojumi noteikti 2007. gada 3. aprīļa Ministru kabineta noteikumos Nr. 231 "Noteikumi par gaistošo organisko savienojumu emisijas ierobežošanu no noteiktiem produktiem" - GOS satura robežvērtības transportlīdzekļu galīgās apdares materiāliem noteiktas šo noteikumu 2. pielikuma 2. tabulā.</p> <p>Nozares pārstāvji ir norādījuši, ka Latvijā apmēram 300 – 400 transportlīdzekļu remontdarbnīcas veic virsbūves remontu, tai skaitā krāsošanu, bet faktiski nepastāv kontrole, vai izmantotie galīgās apdares materiāli atbilst Ministru kabineta noteikumu Nr. 380 prasībām, jo tirgū ir brīvi pieejami arī galīgās apdares produkti ar augstāku GOS saturu. To aprīte nav izsekojama caur maksājumu apliecinājošiem dokumentiem, jo šajā nozares sektorā plaši izplatīti ir skaidras naudas norēķini, tai skaitā bez maksājumu</p>
--	--

	<p>apliecinošiem dokumentiem. Pēc nozares pārstāvju vērtējuma, šobrīd netiek nodrošināta esošā tiesiskā regulējumā īstenošana.</p> <p>Izstrādātais mehānisms, kas noteic, ka visu veidu autotransporta remontdarbnīcas tiek klasificētas kā C kategorijas darbības, uzliekot tikai pienākumu veikt C piesārņojošās darbības reģistrāciju, tādējādi sniedzot minimālu informācijas apjomu par plānoto vai veikto darbību, tajā skaitā darbības ar GOS saturošiem materiāliem, rada situāciju, ka GOS emisijas no Valsts vides dienesta puses tiek uzraudzītas un kontrolētas ierobežotā apjomā, atstājot atbildību tikai operatora ziņā.</p>
<p>6. Krāsojot vai lakojot nosūkto gaisu attīra ar sauso filtru, lai novērstu krāsu daļiņu emisiju. Krāsošanas kameras aprīkojums un filtri nodrošina ne mazāk par 85 % izplūstošā gaisa nepārtrauktu attīrīšanu no cietajām daļiņām.</p> <p>8. Putekļu koncentrācija attīrītajā gaisā nepārsniedz 20 mg/Nm³ (0 °C, 101,3 kPa, sausa gāze) kā vienas stundas vidējā vērtība vai viena transportlīdzekļa pretkorozijas apstrādes vai krāsošanas cikla ilgumā, ja tas ir īsāks par vienu stundu.</p> <p>9. Putekļu emisijas izplūdes punkts atrodas ne zemāk kā divus metrus virs mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcas (autoservisa uzņēmuma) ēkas jumta kores un ne zemāk par augstākās 50 m attālumā esošas vai plānotas (ja ir izsniegta būvatļauja) ēkas jumta kori, ja cilvēki ēkā uzturas ilgāk par astoņām stundām dienā. Gaisa plūsmas ātrums skurstenī, ja nosūkšanas iekārta noslogota minimāli, ir ne mazāks par 8 m sekundē, un plūsmas virziens ir vērsts vertikāli uz augšu.</p>	<p>Izvirzītās prasības attiecībā uz gaisa apjomu, kas jāattīra caur putekļu filtru (MK noteikumu Nr. 380 6. punktā izteikti kā “ne mazāk par 85 % izplūstošā gaisa nepārtrauktu attīrīšanu no cietajām daļiņām” un pēc filtra sasniedzamo putekļu koncentrāciju (MK noteikumu Nr. 380 8. punktā izteikta kā “putekļu koncentrācija attīrītajā gaisā nepārsniedz 20 mg/Nm³ (0 °C, 101,3 kPa, sausa gāze), nodrošina gaisa kvalitātes robežlielumu daļiņām PM₁₀ un PM_{2,5} ievērošanu.</p> <p><u>Esošais regulējums ir pietiekams, jo ietver nepieciešamos kritērijus, kam jāatbilst gaisa attīrīšanas sistēmai, kā arī emisijas izplūdes punkta projektēšanai.</u></p> <p>Tāpat operatoram ir iespēja pamatot atkāpes no šīm prasībām, veicot gaisu piesārņojošo vielu emisijas aprēķinu un izkliedes modelēšanu atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 2. aprīļa noteikumiem Nr. 182 “Noteikumi par stacionāru piesārņojuma avotu emisijas limita projektu izstrādi”.</p>
<p>7. Ja, veicot pretkorozijas apstrādi, nelieto līdzekļus, kuru pamatsastāvdaļa ir ūdens, atsūkto gaisu attīra no eļļas aerosola. Nodrošina tādu filtru darbību, lai palikusi eļļas koncentrācija attīrītajā gaisā nepārsniedz 1 mg/Nm³ (0 °C, 101,3 kPa, sausa gāze) kā vienas stundas vidējā vērtība vai viena transportlīdzekļa pretkorozijas apstrādes vai</p>	<p>Izvērtējuma ietvaros netika identificēts, ka kādā normatīvajā aktā būtu noteikta definīcija terminam “pamatsastāvdaļa”, kas padara šo noteikumu punktu plaši un neviennozīmīgi interpretējamu gan no operatora, kam tas ir jāpiemēro, gan VVD puses, kam jāuzrauga šīs prasības īstenošana.</p>

<p>krāsošanas cikla ilgumā, ja tas ir īsāks par vienu stundu.</p>	<p>Precīzs ūdens procentuālais sastāvs pretkorozijas apstrādes līdzekļos atkarīgs no konkrētā produkta veida un ražotāja.</p> <p>Parasti šādu līdzekļu ūdens procentuālais sastāvs ir diapazonā no dažiem procentiem līdz aptuveni 90% un pat vairāk. Produkta marķējumā vai drošības datu lapā parasti ir norādīti galveno sastāvdaļu procenti.</p> <p>Parasti pamatsastāvdaļa norāda uz galveno vai būtisko komponentu, kas veido lielāko daļu no kāda produkta vai vielas sastāva. Procentuālā daļa, kas tiek uzskatīta par pamatsastāvdaļu, var būt relatīva un mainīties atkarībā no specifiskās situācijas.</p> <p>Izvirzot prasību par sasniedzamo gaisa piesārņojuma filtra efektivitāti (MK noteikumu Nr. 380 7. punktā izteikts kā “palikusī eļļas koncentrācija attīrītajā gaisā nepārsniedz 1 mg/Nm³”), tiek sasniegts mērķis, ka transportlīdzekļu remontdarbnīcas, kas neizmanto pretkorozijas apstrādes līdzekļus uz ūdens bāzes, kuru izmantošana kopumā rada mazāku ietekmi uz vidi, uzstāda rūpnieciski ražotus filtrus, kuru ražotājs garantē nepieciešamo koncentrāciju izplūdē. Jebkurā gadījumā operatoram ir iespēja novērst piesārņojuma emisiju gaisā, izvēloties ķīmisko produktu, kura izmantošana tās nerada.</p> <p><u>Rekomendēts precizēt, ka par “līdzekļiem, kuru pamatsastāvdaļa ir ūdens” tiek uzskatīti tādi līdzekļi, kuros ūdens saturs ir vismaz 50%, šo punktu izsakot šādā redakcijā:</u> <u><i><u>Ja, veicot pretkorozijas apstrādi, nelieto līdzekļus, kuros ūdens saturs ir vismaz 50%, atsūkto gaisu attīra no eļļas aerosola. Nodrošina tādu filtru darbību, lai palikusī eļļas koncentrācija attīrītajā gaisā nepārsniedz 1 mg/Nm³ (0 °C, 101,3 kPa, sausa gāze) kā vienas stundas vidējā vērtība vai viena transportlīdzekļa pretkorozijas apstrādes vai krāsošanas cikla ilgumā, ja tas ir īsāks par vienu stundu.</u></i></u></p>
<p>10. Ja nelieto speciālas bremžu mazgāšanas iekārtas, visās darba vietās, kur nomaina azbestu saturošas bremžu uzlikas vai veic citas ar bremžu apkopi un remontu saistītas</p>	<p>Tirgū ir aizliegts piedāvāt un lietot azbestu un produktus, kas satur azbesta šķiedras. Šo ierobežojumu nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regula Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju</p>

<p>operācijas, ir nosūkšanas iekārtas ar filtru (filtra efektivitāte — ne zemāka par 99,9 %).</p>	<p>reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/E.K</p> <p>Papildu darbības ar azbestu un azbesta izstrādājumiem Latvijā reglamentē vides aizsardzības un darba aizsardzības normatīvie akti. Starp tiem – Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 301 “Noteikumi par azbesta un azbesta izstrādājumu ražošanas radīto vides piesārņojumu un azbesta atkritumu apsaimniekošanu” un Ministru kabineta 2004. gada 12. oktobra noteikumi Nr. 852 “Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu”.</p> <p>Ņemot vērā azbesta un azbesta izstrādājumu augsto prioritāti ES līmenī, esošais normatīvo aktu satvars un tajā iekļautās prasības ir atbilstošas un netiek rekomendēts izstrādāt papildu prasības vai grozīt esošās prasības. Tāpat jānorāda, ka projekta ietvaros netika iegūti apliecinājumi, ka kādā no remontdarbnīcām ir šādi aprīkota darba vieta, lai novērstu azbesta putekļu emisiju vidē.</p>
<p>11. Mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu (autoservisa uzņēmumu) katlumājas ekspluatē atbilstoši normatīvajiem aktiem par vides aizsardzības prasībām katlumājām (sadedzināšanas iekārtām).</p>	<p>Vides prasības katlumājām pamatā tiek noteiktas Ministru kabineta 2021. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 17 “Noteikumi par gaisa piesārņojuma ierobežošanu no sadedzināšanas iekārtām” (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr.17). <u>Netiek rekomendēts noteikt papildu prasības vai veikt izmaiņas esošajās prasībās.</u></p> <p>Lielākā daļa sadedzināšanas iekārtu atbilst mazas jaudas sadedzināšanas iekārtām (nominālā ievadītā siltuma jauda ir 0,2 MW vai vairāk, skatīt Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 “Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” 2. pielikuma 1.1. punktu).</p> <p>Ministru kabineta noteikumi Nr. 17 izvirza operatoram arī monitoringa prasības, nosakot, ka mazas jaudas sadedzināšanas iekārtas operators reizi piecos gados nodrošina emisiju mērījumus</p>

	SO ₂ (izņemot sadedzināšanas iekārtas, kurās kā kurināmo izmanto dīzeļdegvielu (gāzeļļa) un dabasgāzi), NO _x , CO un putekļiem jeb daļiņām (izņemot sadedzināšanas iekārtas, kurās kā kurināmo izmanto dīzeļdegvielu (gāzeļļa) un gāzveida kurināmo).
<p>Notekūdeņi</p> <p>Mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcas un automazgātavas ar savu darbību rada notekūdeņus, kas satur dažādus mazgāšanas līdzekļus, virsmaktīvās vielas, naftas produktus un suspendētās vielas. Šo notekūdeņu (ražošanas notekūdeņu) atbilstoša apsaimniekošana, ņemot vērā lielo uzņēmumu skaitu, kas pārstāv šo nozari, ir nozīmīga, lai mazinātu slodzi uz vidi un novērstu nepilnīgi attīrītu vai neattīrītu notekūdeņu novadīšanu vidē. Īpaši svarīgi, tas ir blīvi apdzīvotās teritorijās, kur atrodas lielākā daļa no transportlīdzekļu remontdarbnīcām un automazgātavām.</p>	
<p>12. Ja mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīca (autoservisa uzņēmums) vai automazgātava atrodas vietā, kur attiecīgajam nekustamajam īpašumam piegulošās ielas vai ceļa robežās ir ierīkota centralizētā kanalizācijas sistēma, operatora pienākums ir ierīkot pieslēgumu centralizētajai kanalizācijas sistēmai, noslēgt līgumu ar ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju un nodrošināt notekūdeņu priekšattīrīšanu pirms to novadīšanas centralizētajā kanalizācijas sistēmā, nodrošinot tādas piesārņojošo vielu koncentrācijas, kādas līgumā noteicis ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējs. <i>[redakcijā, kas stājas spēkā 2024. gada 1. janvārī]</i></p>	<p>Šīs prasības mērķis ir mazināt slodzi videi apdzīvotās vietās, ko rada mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu (autoservisa uzņēmums) vai automazgātavu notekūdeņu novadīšana vidē pēc lokālām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, jo centralizētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas nodrošina augstāku notekūdeņu attīrīšanas pakāpi, it īpaši no virsmas aktīvajām vielām, kā rūpnieciski ražotas lokālas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Papildus skatīt: https://tap.mk.gov.lv/doc/2021_04/VARAManot_010421_MK_380.553.docx.</p> <p>Atbilstoši izvērtējumam spēkā esošās prasības ir pietiekamas un netiek rekomendēts noteikt papildu prasības vai veikt izmaiņas esošajās prasībās.</p>
<p>13. Mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu (autoservisa uzņēmumu) vietas, kurās var notikt naftas produktu noplūde, izveido tā, lai nepieļautu naftas produktu nokļūšanu augsnē un gruntī. <i>[redakcijā, kas stājas spēkā 2024. gada 1. janvārī]</i></p>	<p>Pamatā šī prasība attiecas uz vietām ārpus mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcas telpām, piemēram, naftas produktu, naftas produktu un tos saturošu atkritumu uzglabāšanas vietas, stāvvietas, vietas, kur tiek veiktas darbības ar transportlīdzekli ārpus remontdarbnīcas telpām.</p> <p>Atbilstoši izvērtējumam spēkā esošās prasības ir pietiekamas un netiek rekomendēts noteikt papildu prasības vai veikt izmaiņas esošajās prasībās.</p>
<p>13.¹ Ja mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīca (autoservisa uzņēmums) vai automazgātava atrodas vietā, kur attiecīgajam</p>	<p><u>Ja mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcas un automazgātavas izmanto decentralizētās kanalizācijas sistēmas, piemēram, notekūdeņu</u></p>

<p>nekustamajam īpašumam piegulošās ielas vai ceļa robežās nav ierīkota centralizētā kanalizācijas sistēma, radītie ražošanas notekūdeņi operatoram vispirms jāattīra ar suspendēto vielu un naftas produktu uztvērējiem, kā arī pirms to novadīšanas vidē jāattīra rūpnieciski izgatavotās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās. Ja automazgātavās tiek izmantotas virsmas aktīvās vielas vai fosforu saturošas vielas vai maisījumi, pirms notekūdeņu novadīšanas vidē tie jāattīra tādās rūpnieciski izgatavotās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, kas nodrošina attiecīgi vismaz virsmas aktīvo vielu vai fosfora atdalīšanu.</p>	<p><u>krājvertnes vai lokālas attīrīšanas iekārtas, to neatbilstoša ekspluatācija var veicināt piesārņojuma noplūšanu vidē, tāpēc noteikumu projektā ietvertas prasības ražošanas notekūdeņu savākšanai un attīrīšanai arī šādos gadījumos, uzstādot un izmantojot rūpnieciski izgatavotas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas.</u> <u>Atbilstoši izvērtējumam, spēkā esošās prasības ir pietiekamas un netiek rekomendēts noteikt papildu prasības vai veikt izmaiņas esošajās prasībās.</u></p> <p>Jāņem vērā, ka izplūdē vidē jānodrošina MK noteikumos Nr. 34 noteiktās prasības attiecībā uz sajaukšanās zonas nodrošināšanu un MK Noteikumos noteikto vides kvalitātes normatīvu ievērošanu virszemes ūdensobjektos. Gadījumos, kad izplūde ir mazās upēs, meliorācijas grāvjos utml., kur caurplūdums ir mazāks par novadāmo notekūdeņu apjomu vai gada sausajos periodos vispār nav ūdens, izplūdē piesārņojošo vielu koncentrācijas nedrīkst pārsniegt vides kvalitātes normatīvus.</p>
<p>14. Notekūdeņus un lietusūdeņus novada atbilstoši Ministru kabineta 2002.gada 22.janvāra noteikumiem Nr.34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī".</p>	<p>Prasības notekūdeņu novadīšanai ir precizētas šo noteikumu 12. un 13.¹ punktos, ierobežojot piesārņojošo vielu spektru autoremontdarbnīcām un automazgātavām raksturīgajām piesārņojošām vielām notekūdeņos – suspendētās vielas (pirmšķietami ietver arī smagos metālus), naftas produkti, virsmas aktīvās vielas un fosfora savienojumi.</p> <p>Līdz ar to šajā punktā nav pamatoti vēlreiz paplašināt prasības notekūdeņu novadīšanai, norādot vispārīgu atsauci uz MK noteikumiem Nr. 34.</p> <p>Ņemot vērā rekomendācijas, kas iekļautas "Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmatā", lai izvairītos no normatīvisma, ieteicams atsauci un Ministru kabineta noteikumiem formulēt, norādot regulējuma jomu, t.i., <u>"Lietusūdeņus novada atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas regulē piesārņojošo vielu emisiju ūdenī"</u>.</p>
<p>Traucējumi</p>	
<p>16. Ja mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīca (autoservisa uzņēmums) atrodas tuvāk par 100 metriem no dzīvojamām ēkām vai atpūtas zonām, telpās, kurās veic mehānisko transportlīdzekļu virsbūves</p>	<p>Pirmšķietami šī punkta mērķis ir mazināt iespējamus traucējumus, ko varētu radīt trokšņa, putekļu un smaku nekontrolētas emisijas caur atvērtiem logiem, durvīm vai vārtiem, vietās, kur šādi objekti atrodas tuvu (līdz 100 m) no</p>

<p>remontu, krāsošanu, apkopi, mazgāšanu un žāvēšanu, vārti, durvis un logi vienmēr ir aizvērti.</p>	<p>dzīvojamām ēkām. Tomēr, izvirzot nosacījumu “telpās, kurās veic mehānisko transportlīdzekļu virsbūves remontu, krāsošanu, apkopi, mazgāšanu un žāvēšanu, vārti, durvis un logi vienmēr ir aizvērti”, tiek izvirzīta neizpildāma prasība, piemēram, gadījumos, kad remontdarbnīcā ir vairākas darba vietas, jo durvis un vārti paredzēti iekļūšanai un izkļūšanai no attiecīgās remontdarbnīcas.</p> <p>Pamatoti, ka mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcām, kas atrodas tuvumā dzīvojamām ēkām vai atpūtas zonām, ir jāievēro noteikti drošības un vides aizsardzības pasākumi, kuriem ir tieša ietekme uz darbības organizāciju un infrastruktūru. Tomēr tiem vairāk jābūt organizatoriskiem pasākumiem, kas kompleksi mazina iespējamus traucējumus, jo prasības attiecībā uz emisijām jau ir noteiktas šo noteikumu 4. – 9. punktos.</p> <p><u>Lai novērstu, neizpildāmas normas izvirzīšanu, tiek piedāvāts šāds formulējums:</u> <u>Ja mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīca (autoservisa uzņēmums) atrodas tuvāk par 100 metriem no dzīvojamām ēkām vai atpūtas zonām, telpu, kurās veic mehānisko transportlīdzekļu virsbūves remontu, krāsošanu, apkopi, mazgāšanu un žāvēšanu, vārtiem, durvīm un logiem ir jābūt aizvērtiem, kamēr šajās telpās tiek veikta attiecīgā darbība.</u></p>
<p>Atkritumi</p>	
<p>17. Šķidros bīstamos atkritumus (degvielu, motoreļļu, pārnesumkārbas eļļu, transmisijas eļļu, hidraulisko eļļu, dzesēšanas šķidrums, antifrīzu, bremžu eļļas, akumulatoru skābes, gaisa kondicionēšanas sistēmu šķidrums un citus šķidrums) savāc atsevišķi slēgtos konteineros, lai nodotu pārstrādei vai noglabāšanai uzņēmumam, kuram ir atbilstoša atļauja. Izlietotās smēreļļas savāc atsevišķi slēgtā konteinerā, lai nodotu pārstrādei uzņēmumam, kuram ir atbilstoša atļauja. Nolietotos eļļas filtrus (nebojātus vai bojātus) un citas eļļu saturošas transportlīdzekļu sastāvdaļas uzglabā zem jumta uz eļļu necaurļaidīga seguma.</p>	<p>Prasības atkritumu apsaimniekošanai, tai skaitā to uzglabāšanai, nosaka Atkritumu apsaimniekošanas likums un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi. Ņemot vērā lielo uzņēmumu skaitu, kas sniedz transportlīdzekļu remonta pakalpojumus, ir mērķtiecīgi precizēt un konkretizēt minimālās prasības, kas jānodrošina, lai atkritumu īslaicīga uzglabāšana līdz nodošanai atkritumu apsaimniekotājam neradītu vides piesārņojuma risku, notiekot noplūdei, lietusūdeņu, grunts vai gruntsūdeņu piesārņošanai.</p> <p>Noteikumu 17., 18. un 19. punktā nav nepieciešamas izmaiņas pēc būtības, jo tie skaidro kā jānodrošina galveno atkritumu veidu, kas var veidoties autotransporta remontdarbnīcās, apsaimniekošana.</p>
<p>18. Skābi vai sārnu saturošus akumulatorus uzglabā neapgāztus uz paliktņiem zem jumta vai slēgtos konteineros. Bojātus skābi</p>	

<p>saturošus akumulatorus uzglabā speciālos konteineros no skābju izturīga materiāla.</p>	<p>Šobrīd MK Noteikumu 17., 18. un 19. punktā tiek izmantoti atšķirīgi formulējumi pēc būtības vienām un tām pašām darbībām, radot iespējami maldīgu iespaidu, ka dažādu veidu atkritumiem noteikta atšķirīga pieeja to apsaimniekošanā.</p>
<p>19. Nolietotas riepas nodod atkritumu apsaimniekošanas komersantam, kurš ir saņēmis piesārņojošas darbības atļauju atkritumu pārstrādei vai reģenerācijai atbilstoši normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai, vai atļauju atkritumu apsaimniekošanai atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu.</p>	<p><u>Tiek rekomendēts precizēt šo punktu formulējumu, izsakot tos šādā redakcijā:</u></p> <p><u>17. Šķidros bīstamos atkritumus (degvielu, motoreļļu, pārnenumkārbas eļļu, transmisijas eļļu, hidraulisko eļļu, dzesēšanas šķidrums, antifrīzu, bremžu eļļas, akumulatoru skābes, gaisa kondicionēšanas sistēmu šķidrums un citus šķidrums) un izlietotās smēreļļas savāc atsevišķi slēgtos konteineros. Nolietotos eļļas filtrus (nebojātus vai bojātus) un citas eļļu saturošas transportlīdzekļu sastāvdaļas uzglabā zem jumta uz eļļu necaurlaidīga seguma.</u></p> <p><u>18. Bez izmaiņām.</u></p> <p><u>19. Šo noteikumu 17. un 18. punktā minētos atkritumus un nolietotās riepas nodod atkritumu apsaimniekošanas komersantam, kurš ir saņēmis piesārņojošas darbības atļauju atkritumu pārstrādei vai reģenerācijai, vai atļauju atkritumu apsaimniekošanai.</u></p>
Operatora veiktais monitoring un kontrole	
<p>20. Operators datus pieraksta atbilstoši šo noteikumu 22.punktam uzskaites žurnālā (uz papīra vai elektroniski). Uzskaites žurnālu pēc valsts vides inspektora pieprasījuma uzrāda pārbaudei. Operators saglabā informāciju uzskaites žurnālā vismaz piecus gadus. Ja uzskaitē notiek elektroniski, reizi sešos mēnešos veic žurnāla datu izdrukas.</p>	<p>Atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumiem Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcas un automazgātavas ir C kategorijas piesārņojošās darbības, kam Valsts vides dienests veic C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrāciju, neizvirzot nosacījumus vai prasības. Vienlaikus Valsts vides dienests veic C kategorijas piesārņojošās darbības kontroli, lai novērtētu vai tās, veicot darbību, ievēro normatīvajos aktos noteiktās prasības. Pierakstu esība būtiski uzlabo kontroles efektivitāti un paplašina jautājumu loku, ko Valsts vides dienesta inspektori var aptvert pārbaudes laikā.</p> <p>Atbilstoši izvērtējumam spēkā esošās prasības ir pietiekamas un netiek rekomendēts noteikt</p>

	papildu prasības vai veikt izmaiņas esošajās prasībās.
21. Bīstamo atkritumu uzskaiti veic atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu pārvaldījumu uzskaiti.	Atbilstoši izvērtējumam spēkā esošās prasības ir pietiekamas un netiek rekomendēts noteikt papildu prasības vai veikt izmaiņas esošajās prasībās, jo tās jau ir noteiktas ārējā normatīvajā aktā (Ministru kabineta 2021. gada 18. februāra noteikumi Nr. 113 "Atkritumu un to pārvaldījumu uzskaites kārtība"). MK noteikumi Nr. 380, nosakot īpašās vides aizsardzības prasības konkrētai nozarei, vērš to pārstāvēto operatoru papildu uzmanību uz konkrētu prasību.
22. Uzskaites žurnālā iekļauj šādus datus: 22.1. informācija par nolietotajām riepām, kas nodotas saskaņā ar šo noteikumu 19.punktu; 22.2. gaisa filtru pārbaūžu un nomaiņas datumi; 22.3. krāsu, laku, pretkorozijas līdzekļu un šķīdinātāju patēriņš; 22.4. izmantoto mazgāšanas un vaskošanas līdzekļu patēriņš.	Pašreizējā redakcijā 22. punkta formulējums neaptver visus datus, kuri ir būtiski, gan lai operators veiktu transportlīdzekļa remontdarbnīcas darbības paškontroli, uzraugot būtiskākos vides aspektus, kas saistīti ar tās darbību, gan Valsts vides dienests veiktu vides aizsardzības prasību ievērošanas kontroli transportlīdzekļu remontdarbnīcās. Tas attiecināms, piemēram, <ul style="list-style-type: none"> • uz to iekārtu vai procesu darba laiku uzskaiti, kas ietekmē gaisa filtru pārbaūžu vai nomaiņas biežumu, • notekūdeņu priekšattīrīšanas filtru un/vai notekūdeņu iekārtu apkopi, • ūdens patēriņu automazgātavās, lai izsekotu radīto un novadīto notekūdeņu daudzumu. <p><u>Rekomendēts:</u> <u>22.1. punktu saglabāt bez izmaiņām;</u> <u>22.2. punktu papildināt ar virsmas apstrādes/krāsošanas kameru darba laiku uzskaiti, jo tas vistiešāk ietekmē filtru nomaiņas biežumu, to izsakot šādā redakcijā:</u> <u>22.2. gaisa filtru pārbaūžu un nomaiņas datumi, virsmas apstrādes/krāsošanas kameru darba laika uzskaitē;</u> <u>22. punktu papildināt ar apakšpunktu ar prasībām attiecībā uz datu uzskaiti par notekūdeņu priekšattīrīšanas filtru, piemēram, to nomaiņas vai apkopes datums, un NAI darbību, to izsakot šādā redakcijā:</u> <u>22.5. notekūdeņu priekšattīrīšanas filtru apkopes un nomaiņas datumi, lokālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu apkopes datumi;</u> <u>22. punktu papildināt ar prasību par ūdens patēriņa uzskaiti automazgātavās, to izsakot šādā redakcijā:</u></p>

	<u>22.6. ūdens patēriņš automazgātavās;</u> <u>22. punktu papildināt ar prasību par radīto</u> <u>bīstamo atkritumu uzskaiti, to izsakot šādā</u> <u>redakcijā:</u> <u>22.7. radīto bīstamo atkritumu uzskaitē.</u>
--	---

Papildu prasības notekūdeņu monitoringam

Izvērtējumā ir konstatēts, ka pašreiz spēkā esošā MK noteikumu Nr. 380 redakcija neparedz prasību veikt notekūdeņu kvalitātes kontroli, ja attīrītie notekūdeņi tiek novadīti vidē un notekūdeņu attīrīšanas iekārtu jauda nepārsniedz 20 kubikmetru diennaktī. Prasības notekūdeņu monitoringam operatoriem, kas ir saņēmuši B kategorijas piesārņojošās darbības atļauju notekūdeņu attīrīšanas iekārtām ar jaudu 20 un vairāk kubikmetru diennaktī, kuras attīrītos notekūdeņus novada vidē, tiek noteiktas atļaujā.

Ierosinām papildināt MK noteikumus ar prasību, ka automazgātavas, no kuras notekūdeņus pēc attīrīšanas rūpnieciski izgatavotās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, kuru jauda ir līdz 20 kubikmetriem diennaktī, novada vidē, reizi gadā veic notekūdeņu testēšanu pēc attīrīšanas, nosakot suspendētās vielas un naftas produktus. Ja automazgātavās tiek izmantotas virsmas aktīvās vielas vai fosforu saturošas vielas vai maisījumi, tad nosaka arī virsmas aktīvās vielas, fosfātus un kopējo fosfora saturu, jo attīrīšanas efektivitāti un līdz ar to piesārņojuma koncentrāciju notekūdeņos pēc attīrīšanas ietekmē virkne faktoru, piemēram,

- notekūdeņu sastāva izmaiņas,
- notekūdeņu apjoma vai plūsmas izmaiņas,
- notekūdeņu attīrīšanas iekārtu apkopes regularitātes ievērošana,
- un citi faktori.

MK noteikumos Nr. 380 ietvertā prasība uzstādīt rūpnieciski izgatavotās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās negarantē, ka visu iekārtas ekspluatācijas laiku tiek nodrošināta atbilstoša notekūdeņu attīrīšana un vidē netiek novadīti neattīrīti vai neatbilstoši attīrīti notekūdeņi. Periodiska notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbības uzraudzība, veicot notekūdeņu testēšanu, ir vispāratzīts veids kā uzraudzīt un nodrošināt atbilstošu iekārtu darbību ilgtermiņā. Tā arī ir noteikta decentralizētajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kuru jauda ir līdz 5 kubikmetriem diennaktī (Ministru kabineta noteikumi Nr. 384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu"). Jau rūpnieciski izgatavotu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu ekspluatācijas tehniskā dokumentācija ietver ražotāja rekomendāciju reizi gadā, veicot iekārtu apkopi, veikt arī notekūdeņu kvalitātes testēšanu.

MK Noteikumi Nr. 380 precizē un nosaka īpašās vides prasības piesārņojošo vielu emisijai ūdenī, konkretizējot nosacījumus kā Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumus Nr. 34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī" piemēro transportlīdzekļu remontdarbnīcām un automazgātavām. Vienlaikus MK noteikumi Nr. 34 iekļauj prasības operatora veiktajam monitoringam, ko Valsts vides dienests nosaka piesārņojošās darbības atļaujā. Transportlīdzekļu remontdarbnīcām un automazgātavām šīs prasības tiek noteiktas MK noteikumos Nr. 380, ko nepieciešams papildināt ar prasību veikt notekūdeņu testēšanu pēc attīrīšanas.

Piedāvātā redakcija papildinājumiem MK noteikumos Nr. 380 ir šāda:

24. *Mehānizēto transportlīdzekļu remontdarbnīcas un automazgātavas, kas izmanto rūpnieciski izgatavotas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu līdz 20 kubikmetriem diennaktī un novada attīrītos notekūdeņus vidē, reizi gadā veic notekūdeņu testēšanu izplūdē, nosakot suspendētās vielas un naftas produktus. Ja automazgātavās tiek izmantotas virsmas aktīvās vielas vai fosforu saturošas vielas vai maisījumi, tad notekūdeņos nosaka arī virsmas aktīvās vielas, fosfātus un kopējo fosfora saturu.*

Papildu prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcām, kurās veic galīgo virsmas apstrādi

Lai gan ir spēkā specifisks normatīvais regulējums, kura mērķis ir samazināt gaistošo organisko savienojumu emisijas, ir nepieciešams rūpīgāk pārdomāt autotransporta remontdarbnīcu, kuras specializējas transportlīdzekļu virsmas galīgajā apstrādē, iekļaušanu kā atsevišķu piesārņojošo darbību kategoriju. Tas ļautu precīzāk uzraudzīt un kontrolēt šo nozari.

Klasificējot mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcas, kas veic transportlīdzekļu virsmas galīgo apdari, kā B kategorijas piesārņojošo darbību operatoriem Valsts vides dienestam būtu jāsniedz detalizētāka informācija par pašu piesārņojošo darbību. Tas ietver izmantotās ķīmiskās vielas un produktus, emisiju avotus un radīto emisiju būtiskuma novērtējumu. Valsts vides dienests varētu mērķtiecīgāk fokusēt uzmanību nozares ietvaros uz tiem operatoriem, kuru darbība rada būtiskāku ietekmi uz vidi.

Pēc aplēsēm apmēram 300–400 mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcas nodarbojas ar transportlīdzekļu virsmas galīgo apdari.

5. Pārskats par projekta ietvaros notikušajām sanāksmēm

5.1. Sanāksme ar pašapkalpošanās automazgātavu pārstāvjiem

Sanāksme ar pašapkalpošanās automazgātavu pārstāvjiem notika 2023. gada 28. novembrī. Sanāksme notika hidrīda formātā. Sanāksmes mērķis bija uzzināt nozares pārstāvju viedokli par sagatavotajiem priekšlikumiem grozījumiem.

Sanāksmē piedalījās 12 dalībnieki klātienē, kur nozari pārstāvēja biedrības, kas apvieno uzņēmumus, kuri apsaimnieko pašapkalpošanās automazgātavas, un atsevišķu komersantu pārstāvji. Vēl klātienē piedalījās Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Valsts vides dienesta centrālās struktūrvienības un Veselības inspekcijas pārstāvji. Valsts vides dienesta Atļauju pārvaldes pārstāvji piedalījās attālināti. Sanāksme dalībnieku saraksts, prezentācija, videoieraksts un protokols pievienots 6.1. pielikumā. Ar priekšlikumiem dalībnieki tika iepazīstināti sanāksmes laikā.

Sanāksmes dienas kārtība:

1. ievads un informācija par projektu un tā mērķiem;
2. priekšlikumi un pamatojums izmaiņām MK Noteikumos Nr. 380 "Vides prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu izveidei un darbībai";
3. citi jautājumi, to skaitā diskusija.

Sanāksmes laikā notika diskusija par darba laika ierobežošanas vakara un nakts stundās samērīgumu un pamatotību. Veselības inspekcijas priekšlikumam ierobežot pašapkalpošanās automazgātavu darba laiku posmā no 23:00 līdz 07:00, ja tās atrodas tuvāk par 100 m no esošām dzīvojamām ēkām, iebilda ne tikai nozares pārstāvji, bet arī Valsts vides dienests to neatbalsta.

Sanāksmē tika secināts, ka prasības notekūdeņu apsaimniekošanai, kas stāsies spēkā 2024. gada 1. janvārī, ir pietiekamas. Nozares pārstāvji akcentēja, ka vismaz 90% no pašapkalpošanās automazgātavām atrodas vietās, kur ir iespējams ierīkot pieslēgumu centralizētiem kanalizācijas tīkliem. Arī Valsts vides dienesta Atļauju pārvalde apstiprināja, ka pēdējos 3 gadus nav izsniegti tehniskie noteikumi pašapkalpošanās automazgātavām, kas plāno attīrītus notekūdeņus novadīt vidē.

Sanāksmē tika apspriesta iespēja nākotnē paredzēt prasību par nepieciešamību nodrošināt atkārtotu ūdens izmantošanu, lai samazinātu svaiga ūdens patēriņu. Nozares pārstāvji uzsver, ka šobrīd šādas prasības nav atbalstāmas kā obligātas, bet kā stimulējošs pasākums varētu tikt apspriests.

Secinājumi:

- attiecībā uz trokšņu piesārņojumu, šobrīd netiek rosinātas izmaiņas normatīvajā regulējumā;
- normatīvais regulējums notekūdeņu apsaimniekošanas jomā ir pietiekams. Vismaz pašapkalpošanās automazgātavas galvenokārt tiek būvētas vietās, kur ir iespējams pieslēgums centralizētiem kanalizācijas tīkliem;
- ūdens resursu patēriņa ierobežošana un ekomarķējumu ieviešana ir vērtējama tikai ietekuma līmenī. Šādas prasības būtu nosakāmas vienīgi nākotnē, pirms tam rosinot plašu diskusiju par šādām prasībām.

5.2. Sanāksme ar autoremontdarbnīcu nozares pārstāvjiem

Sanāksme ar autoremontdarbnīcu nozares pārstāvjiem notika 2023. gada 12. decembrī tiešsaistes veidā. Sanāksmes mērķis bija uzzināt nozares pārstāvju viedokli par sagatavotajiem priekšlikumiem grozījumiem.

Sanāksmē piedalījās seši dalībnieki. Nozari pārstāvēja biedrība "Auto asociācija" un AS "Wess Motors". Sanāksme dalībnieku saraksts, prezentācija, videoieraksts un protokols pievienots 6.2. pielikumā. Ar priekšlikumiem dalībnieki tika iepazīstināti sanāksmes laikā.

Sanāksmes dienas kārtība:

4. ievads un informācija par projektu un tā mērķiem;
5. priekšlikumi un pamatojums izmaiņām MK Noteikumos Nr. 380 "Vides prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu un automazgātavu izveidei un darbībai";
6. citi jautājumi, to skaitā diskusija.

Sanāksmes laikā vislielākā uzmanība tika pievērsta apdares materiālu izmantošanai transportlīdzekļu remonta darbos. Nozares pārstāvji akcentēja, ka prasības par GOS satura ierobežošanu transportlīdzekļu galīgās apdares materiālos ir viena no galvenajiem problēmām. Remontdarbos tiek izmantoti normatīvajām prasībām neatbilstoši apdares materiāli, it īpaši transportlīdzekļu remontdarbnīcās ārpus Rīgas. Šāda vides prasību neievērošana ir saistīta ar to, ka apdares materiālus drīkst tirgot, bet tos nedrīkst izmantot autoremontā. Šāda prakse ir izplatīta un ilgstoša, jo trūkst kontroles mehānisma.

Saskaņā ar nozares pārstāvju pausto informāciju par materiāliem vai sniegtajiem pakalpojumiem norēķini lielākoties tiek veikti skaidrā naudā, kā arī netiek izsniegti preču iegādi un pakalpojuma sniegšanu apliecinoši dokumenti. Šis fakts nav tieši attiecināms uz iespējamiem pārkāpumiem vides jomā, bet līdz ar to zūd izsekojamība par iepirktajiem transportlīdzekļu galīgās apdares materiāliem.

Nozares pārstāvji komentēja, ka materiālu uzskaitē notiek autoremontu gadījumā, kad tie tiek veikti, iestājoties apdrošināšanas gadījumam.

Sanāksmes laikā tika atzīmēts, ka normatīvo aktu grozījumi vides jomā nav efektīvs veids, ka panākt būtiskas izmaiņas autoservisu darbībā. Būtiskāk ir uzlabot kontroles mehānismu efektivitāti. Kā viens no risinājumiem tika piedāvāts transportlīdzekļu apdares pakalpojumu sniegšanu pārklassificēt no C kategorijas piesārņojošās darbības uz B kategorijas piesārņojošo darbību. Šādā gadījumā minētajai darbībai tiktu uzlikts lielāks administratīvais slogs, padarot darbību sarežģītāku pašam uzņēmumam, bet būtiski paplašinātos kontroles veidu spektrs.

Sanāksmes laikā tika apspriesta sadarbība ar apdrošināšanas uzņēmumiem, kur Valsts vides dienests var mudināt apdrošināšanas sabiedrības atzīto remontdarbnīcu sarakstā iekļaut tikai tos, kas ir veikuši C kategorijas piesārņojošās darbības reģistrāciju un var apliecināt vides prasību izpildi.

Secinājumi:

- Sanāksmes laikā nozares pārstāvji neizteica iebildumus pret izvirzītajiem priekšlikumiem MK Noteikumu Nr. 380 grozījumos;
- Vides prasību ievērošana esošajās transportlīdzekļu remontdarbnīcās ir problemātiska un lielā mērā atkarīga no operatora vēlmes veikt darbību, ievērojot tiem saistošās vides prasības, lai gan tas vienlaikus var mazināt to konkurētspēju. Izņēmums ir transportlīdzekļu ražotāju atzītie (autorizētie) servisi, kas ir pārņēmuši un ievēro lielo koncernu politiku vides un ilgtspējas jomā. Vairums šo remontdarbnīcu ir ieviesušas un sertificējušas vides pārvaldības sistēmas atbilstoši ISO 14001 standartam;
- Transportlīdzekļu remontdarbnīcās, it īpaši ārpus Rīgas, plaši tiek izmantoti transportlīdzekļu galīgās apdares materiāli, kuri neatbilst normatīvo aktu prasībām par GOS saturu tajos;
- Izmaiņas nozarē nevar panākt tikai ar grozījumiem MK noteikumos Nr. 380.
- Kontroles jomā ir nepieciešama efektīvāka sadarbība starp dažādu nozaru valsts pārvaldes institūcijām.